

Sıra № 119

1933

**DEVLET DEMİRYOLLARI VE Lİ-
MANLARI İŞLETME U. M. BÜTÇESİ**

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü- nün 1933 senesi bütçesi hakkında 1/512 numaralı kanun lâyihası ve Bütçe encümeni mazbatası

T. C.

Başvekâlet

Muamelât müdürlüğü

Sayı: 6/520

27 - II - 1933

B. M. M. Yüksek Reisliğine

Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî idaresinin 1933 malî senesi için hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 27 - II - 1933 toplantısında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan bütçe kanun lâyihası esbabı mucibesile birlikte sunulmuştur efendim.

Başvekil
İsmet

İşletme ve netayici hakkında umumî malûmat

Devlet demiryolları işletme idaresinin 1933 - 1934 malî senesi bütçesinin varidat ve masraf esbabı mucibe lâyhalarının ve bütçenin masraf ve varidat cetvellerinin tetkikından anlaşılacağı veçhile önümüzdeki sene için geçen senelerde olduğu gibi muvazeneli bir bütçe tanzimi mümkün olamamıştır.

Geçen seneki bütçemiz muvazeneli olarak tanzim edilmiş olduğu halde iktisadî buhranın devam etmesinden ve Ziraat istihsalâtının azlığından umduğumuz varidatı elde edemedik.

14 555 000 lira olarak tahmin edilen varidat yerine 8 aylık varidata bakarak, ancak 13 100 000 liralık bir varidat elde edebileceğimizi zannediyoruz. Aradaki fark tahmin edilen varidatın tam % 10 nudur.

Bu güne kadar vezne ve bütçe vaziyetimizin müsait gitmesi münakalâtın azalması dolayısıyla kömür, yağ gibi istihsalâtımızın da binnisbe azalmasından ve Hükûmetin ithalâtın tahdidi yolunda aldığı tedbirler dolayısıyla senenin ilk 6 ayında ihtiyaçlarımızın mühim bir kısmını mağazalarımız stokundan temine mecbur oluşumuzdur.

Muharrir ve müteharrik edevatın tamirine muktazi malzeme ve yedek edevatımızın çok azalmış olması hasebile son günlerde Hükûmet tarafından verilen müsaade üzerine 440 000 liralık malzeme ve edevat için siparişler verdik.

Bu siparişlerin sene nihayetine kadar ödenecek bedelleriyle yine sene nihayetine kadar ödenmesi lâzımgelen 1 800 000 liralık mubayaa taksitleri nazarı itibare alınırsa esasen varidat için kısır ayları teşkil eden bu son aylar varidat ile bu masrafları kapamak mümkün olamayacak ve 10 725 000 liradan ibaret olan işletme mas-

raf bütçesinden ancak % 4 nisbetinde yapılabilecek olan 430 000 liralık bir tasarrufla bu seneki bütçemizin açığı:

$1\ 455\ 000 - 430\ 000 = 1\ 020\ 000$ lira raddesinde olacaktır.

1932 - 1933 senesine girerken Ziraat bankasına 600 000 lira borçlu olduğumuz da nazarı itibare alınırsa yeni seneye girerken Ziraat bankasına lâakal bir buçuk milyon liralık bir borcumuz olacaktır. Yeni sene bütçemiz de açıklı olduğuna göre bu borç gelecek sene nihayetine kadar belki de 3 milyona çıkacaktır.

Devlet demiryolları, teşekkül tarihi olan 1 Haziran 1927 senesinden beri içinde bulunduğumuz seneyi de sayarak, 6 malî sene yaşamıştır. Bu 6 senenin 5 senesi zarfında temin edilen varidat hem masrafını karşılamış ve hem de 1 kânunusani 1929 tarihinden beri de Anadolu ve Mersin hatlarıyla Haydarpaşa limanının mubayaa taksitini ödemiştir.

Bu seneden itibaren Devlet demiryolları varidatının işletme masrafına ve mubayaa taksitinin ödenmesine kifayetsizliğinin sebebi yalnız münakalâtın azalmasında değildir. Mubayaa taksitleri tedricen artmış, geçen sene 3 200 000 lira iken bu sene 3 600 000 liraya çıkmış ve gelecek seneden itibaren 25 sene devam etmek üzere 3 900 000 lira olacaktır. Mubayaa taksitinin 2 sene zarfında 700 000 liralık bir tezyüt göstermesi de esasen buhranlı olan bu senelerde Devlet demiryollarının malî külfetini arttırmıştır.

Fakat bu ciheti de söylemek lâzımdır ki geçen seneye kadar Devlet demiryollarının bütün şebekelerden ve limanlardan aldığı varidatın % 74 ü mubayaa edilmiş olan hatlar ve limanlardan alınan varidattır. Bu emsal son 3 senelik varidatın vasatı üzerinden bulunmuştur. Yine son 3 senelik masrafın vasatisine göre de mubayaa edilen hatlar ve limanların işletme masrafı umum işletme masrafının ancak % 60 dır. Bu hesaba göre Anadolu ve Mersin hatları ile Haydarpaşa limanı geçen seneye kadar kendi varidatı ile hem masrafını ve hem de mubayaa taksitlerini ödemiş ve Devletçe inşa edilmiş olan hatlar ile Bağdat hattının ve Erzurum hattının işletme açığını kapamıştır.

Yine bu hesaba göre içinde bulunduğumuz senenin tahmin edilen 13 100 000 liralık varidatının mubayaa edilen hatlar ve limanlara ait hissesi $13\ 100\ 000 \times \% 74 = 9\ 694\ 000$ lira olup mubayaa taksiti ile Anadolu hattına ait tesisat ve tevsiat masrafları hariç olarak % 4 noksanile bütçeden alınan 10 240 000 liranın bu hatlar ve limanlara ait hissesi $10\ 240\ 000 \times \% 60 = \dots\dots\dots 6\ 144\ 000$ olup buna mubayaa taksiti olarak $\dots\dots\dots 3\ 600\ 000$ ve Haydarpaşa garının tamir borcu ile tevsiat ve tesisat olarak sarfedilen $\dots\dots\dots 300\ 000$

ki ceman $\dots\dots\dots 10\ 044\ 000$

lira Anadolu ve Mersin hatlarıyla Haydarpaşa limanının hakikî masrafı, $10\ 044\ 000 - 9\ 694\ 000 = 350\ 000$ lira da bu hatlar ve limanların işletme açığıdır. Gelecek sene mubayaa taksiti 300 000 lira artacağı gibi Anadolu hattının tesisat nevakısı ve mübrem tamirat işleri için bu senekinden daha fazla masraf ihtiyarına lüzüm göstereceği için varidatta mühim bir tezyüt husule gelmediği takdirde bu açık 7 - 800 000 lirayı bulacaktır.

Varidatın dörtte üçünü temin eden ve henüz açık vermeğe başlayan bu hatlar ve

limanlarla diğer hatların vaziyetini kıyas edersek bu seneki vasatî işletme tulüne göre :

Anadolu ve Mersin hatlarının tulü	1 101	
Mütebaki hatların tulü	2 376	
	3 477	kilometredir.

1932 senesinde Haydarpaşa ve Derince limanlarından alınması tahmin edilen 700 000 lira, mubayaa edilen hatlar ve limanlar için hesap edilen varidattan tenzil edilirse bulunan: $9\ 694\ 000 - 700\ 000 = 8\ 994\ 000$ lira 1 101 kilometrelik hatın varidatı olur.

13 100 000 liranın %26 sı olan :

$13\ 100\ 000 \times \% 26 = 3\ 406\ 000$ lira da 2 376 kilometrelik hatların varidatı olur.

Bu hale göre Anadolu ve Mersin hatlarının bir kilometresi bu sene zarfında $8\ 994\ 000 / 1\ 101 = 8\ 168$ ve

Bağdat hattı ile Devletçe inşa edilen diğer hatlar, Erzurum hattı ve Mudanya hattının bir kilometresi bu sene zarfında $3\ 406\ 000 / 2\ 376 = 1\ 434$ lira varidat getirmiş olacaktır.

Görülüyor ki bu iki sınıf hatlardan birincisi ikincisinin 5.7 misli varidat getirmektedir.

Şimdi bir de bu iki sınıf hatların masraflarını mukayese edelim:

İşletme masrafı olarak bu sene için tahmin ettiğimiz 10 240 000 liranın % 60 ı olan $10\ 240\ 000 \times \% 60 = 6\ 144\ 000$ lira, Anadolu - Mersin hatlariyle Haydarpaşa limanının, 10 240 000 liranın % 40 ı olan: $10\ 240\ 000 \times \% 40 = 4\ 096\ 000$ lira da diğer hatların masrafı olur.

Mubayaa edilen hatlar ve limanların masrafı olan 6 144 000 liradan limanların tahminî masrafı olan 270 000 lira çıkarılırsa 5 874 000 lira bu hatların masrafı olur.

Bu masrafı Anadolu ve Mersin hatlarının tulüne taksim edersek bir kilometrenin masrafı: $5\ 874\ 000 / 1101 = 5335$.

ve diğer hatlara ait olan masrafı da bu hatların tulüne taksim edersek bir kilometrenin masrafı: $4\ 096\ 000 / 2376 = 1724$ lira bulunur.

Bu neticeden bu iki sınıf hatlardan birincisinin masrafı ikincisinin 3 misli olduğu anlaşılmaktadır.

Bu iki sınıf hatların varidat emsalleriyle masraf emsalleri arasında da bir misle yakın fark olduğu görülmektedir.

Bu hesapları çıkarmaktan maksadımız şebekemizi teşkil eden iki sınıf hatların birbirinden ne kadar farklı işletme neticeleri verdiğini göstermektir.

Bu sene alacağımız işletme neticelerine göre yukarıda yaptığımız hesaplardan yeni hatların bir kilometresinin 300 liralık bir açık verdiği görülmektedir. Şebekemize yeni hatlar ilâve edildikçe bu hatların açığı da tezayüt edecektir. Şebekemiz dahilinde Erzurum - Kars hattı gibi her sene bütçemize asgarî 150 000 liralık kül-

fet tahmil eden bir hat bulunduğu gibi henüz ana hatlara bağlanmamış ve bir limandan da mahrum olan Filyos hattı gibi maden direğinden başka nakliyatı olmayan ve ne de olsa masrafı mücip olan hatlarımız da vardır. Devlet hatları içinde masrafını koruyan yalnız Ankara - Kayseri hattıdır. Diğer hatlarda nakliyatın inkişafı bir zaman meselesidir.

Fakat bütün bu gayrimüsait şartlara rağmen içinde bulunduğumuz senenin varidat ve masraf tahminlerine göre işletme emsali: $10\ 550\ 000 / 13\ 100\ 000 = \% 80$ dir.

Takdim edilen yeni sene bütçesi daha gayrimüsait olduğu halde dahi işletme emsali tekliflerimize ve muhammen varidata göre: $12\ 256\ 000 / 14\ 275\ 000 = \% 86$ dir.

Umumî istihşalât ve istihlâkât ile büyük bir münasebeti olan şimendifercilik sanayiine iktisadî buhranın yaptığı tesir bu sene diğer senelerden fazla olmuştur.

Alman demiryollarının geçen seneki işletme emsali 0,77 iken bu senenin 6 aylık işletme neticesine göre işletme emsali 1,04'e çıkarak bir sene içinde bu hatlar varidatının takriben 4 te birini kaybetmiştir.

İsviçre demiryollarının geçen seneki işletme emsali 0,72 iken bu senenin 6 ayında 0,78 e çıkmış, Danimarka, Belçika, Norveç, İsveç demiryolları geçen sene varidat fazlası vermiş iken bu sene zararla işlemeğe başlamışlar ve işletme emsalini 100 ün altında tutabilen şimendiferler Avrupada sayılacak kadar azalmıştır.

Bu neticeler karşısında Devlet demiryollarının işletme emsalinin diğer demiryollara karşı daha müsait vaziyet göstermesinin sebepleri şunlardır:

1 - Devlet demiryolları teessüsünden beri muharrik ve müteharrik edevat için işletme bütçesinden sarfiyat yapmak mecburiyetine girmemiştir ve bu mecburiyetten bu günkü vaziyete göre daha 5-6 sene vareste kalabilir. Edevatı muharrike ve müteharrikenin tecdit ve tezyidi bu günkü münakalâta göre idare bütçesine senede 500 000 liralık bir masraf tahmil etmesi lâzımgeldiğine göre bu ihtiyaçtan vareste kalması bu miktarda tasarruf temini demektir.

2 - Anadolu hattından maada bütün hatların yeni inşa edilmiş olmaları hesabına yol malzemesinin ve makaslarının ve diğer imalâtın tedidi için şimdilik masraf ihtiyarından vareste kalması.

3 - Diğer memleket demiryolları bütçelerinde büyük bir yer tutan memurlara ait tekaütlük, tazminat gibi masrafların bütçemizde bulunmaması,

4 - Ve en nihayet yine diğer demiryolları bütçelerinde mühim bir yeri olduğu halde tasarruf maksadile iki seneden beri bütçemize konamayan tasarruf sandığı idare hissesi ile memurların senelik ikramiyesi.

Bu dört maddede işaret edilen masraflar ihtiyar edildiği takdirde masraf bütçemiz hiç olmazsa 2 milyon lira daha artacak ve masrafımızla varidatımız hemen de başa baş gelecektir.

Bu ciheti de bu suretle izah ve arzederken memurlarımızın istikbalini ve bu müesseseye merbutiyetlerini istihdaf eden tasarruf sandığına idarenin yardımına temas etmeden geçemeyeceğiz. İki senedenberi bütçede teklif edilen bu yardım tahsisatı bütçe tasarrufu gayesile ve yeni tasarruf sandığı kanununun Büyük Millet Meclisine verilmesine talikan kabul buyurulmadığı için esasen fazla açığı olan yeni sene bütçesine bu madde için tahsisat koyamadık. Fakat her sınıf memurları

için daima şafkat ve himaye gösteren cumhuriyet Hükûmeti ile Büyük Millet Meclisinin bütçe vaziyetimizin bu seneki gayrimüsaîf vaziyetine rağmen tasarruf sandığına yardım lûtfunu esirgemeyeceğini ümit ediyoruz.

İdarenin masraf ve varidat vaziyetini arzettikten sonra biraz da işletme servisleri hakkında malûmat arz edelim:

Yol servisi

Şebekemizin en işlek kısmını teşkil eden Anadolu hattı nisbeten az işleyen Bağdat ve Devlet hatlarına nazaran yol malzemesi itibarile çok zayıftır.

Bağdat hattının ağır lokomotiflerin seyrü seferine salih olarak ağır yol malzemesile inşasına başlandığı sırada Anadolu hattının da ağır lokomotiflere mütehammil bir hale konması düşünülmüş ve traversleri çoğaltmak suretile 30 kiloluk hafif rayların mukavemeti arttırılmış ve bu tarzda Haydarpaşadan Eskişehir kadar olan hat tahkim edilmiştir.

Hattı tahkim ederken köprüleri eski hâlinde bırakmak mümkün olmadığından bu arada olan büyük köprüler de tahkim edilmişti. Bu tahkimat devam ederken harbi umumî araya girmiş ve tahkimat işi ilerlememiştir. Anadolu hattı idarei milliyeye geçtikten sonra yokuşları dolayisile bu hattın pek işlek bir kısmı olan Vezirhan ve Karaköy arası Bağdat tipi malzeme ile yeniden tahkim edilmiş ve tahribe uğradığı için Eskişehir ile Beylikköprü arası kâmilen Bağdat malzemesile yeniden yapılmış ve takip edilen program dahilinde bu tahkimat Ankaraya doğru devam etmekte bulunmuştur. Anadolu hattının yol malzemesi ve köprüleri itibarile zayıf kalan kısmı yalnız Eskişehir - Konya arasındır.

Travers sıklaştırılması suretile tahkim edilen Dil iskelesile Vezirhan ve Karaköy - Eskişehir arası filhakika ağır makinelerin müruruna salih olarak tahkim edilmiş ise de pek işlek ve aynı zamanda pek te eski olan bu kısımlar da esasen hafif olan raylar pek ziyade aşınmış ve aşınma tesirile mukavemetini de kaybetmeğe başlamıştır. Yol malzemesinin bu haline burada işaret etmekten maksadımız 225 kilometre tulünde olan bu hat kısmının muntazam bir program dahilinde yeni malzeme ile tebdili lâzıngedeceğini arz etmektir. Bu iş Avrupadan alınacak yeni malzeme ile 4 milyon liralık, mevcut malzemeyi kısmen iptidâî madde olarak kullanmak suretile ve İmalâtı harbiyenin ray imali için ihzar ettiği haddehanesinde imal edilmek suretile 2 buçuk milyon liralık iştir. Her sene bütçesine 350 000 liralık tahsisat koyarak pek lüzumlu olan bu işi 7 senede başarmak mümkündür. Eskişehir - Konya arasının tahkimi bu işin ikinci safhasını teşkil edecektir.

Haydarpaşa ile Ankara arasında ileri işaret ve semaforlar yapılırken bu aradaki istasyonların makasları teedit edildiği cihetle makaslar için şimdilik masraf ihtiyarına lüzum yoktur.

Yolun balast noksanına da temas etmek lâzımdır. Bu gün 700 000 metre mikâbı raddesinde balasta ihtiyacımız vardır. Bu ihtiyaç yol bakımının normal masraflarından yapılan tasarruflarla temin edilmektedir. Yolun bakımı için bütçeye koyduğumuz masrafları daha fazla kısmak imkânını göremedik. Çünkü bundan fazla yapılacak her tasarrufun milyonlarca lira değerinde bulunan yol malzemesi ile imalâtı smaiyenin dayanma müddetini azaltacağına ve trenlerin seyri-sefer emniyetini ihlâl edeceğine kaniiz.

Yolun bakımında her ameleden azamî randıman alınmasına çalışılmakta ve bu

suretile yapılan tasarruflarla normal bakım haricinde mühim noksanların da ikmaline çalışılmaktadır. Netekim bu sene normal bakım haricinde:

1 - 100 dingilli trenleri istiâp edemeyen Anadolu hattı istasyonlarının tulleri peyderpey tevsi edilmekte idi. Bu sene de Eskişehir - Ankara hattı üzerinde 8 istasyonda bu tadilat vücade getirilmiştir.

2 - Çukurhisar istasyonunda pancar nakliyatı için 15 metrelik kârgir bir rampa inşa edilmiştir.

3 - Anadolu hattının muhtelif yerlerinde ve muhtelif açıklıklarda 42 köprü fer betona tahvil edilmek suretile tahkim edilmiştir.

4 - Kütahya hattında heyelan âsarı gösteren bir tranşenin tahkim ve ıslahı için 40 000 liralık iş vücade getirilmiştir.

5 - İdaremize zaif ve harap bir hat halinde geçen Mersin - Adana hattının Mersin - Yenice kısmının tamir ve ıslahı için bu hattın idareye geçtiği tarihten beri yapılmakta olan işler henüz bitmemiştir. Bu sene zarfında da Mersin istasyonuna bir devvar köprü vazedilmiş, mevcut makina deposunun tevsiine başlanılmış, Tarsus istasyonunda makinelerin suyu için bir süzme havuzu inşa edilmiş ve başka taraftan da yine buraya bir su hazinesi nakledilmiştir.

Yine bu kısımda yağmurlara karşı kifayetsizlik gösteren bazı imlâlar yükseltilmiş ve 15 000 M³ balast ferşedilmiştir.

6 - Umumî harp esnasında inşa edilmiş olan Toros muntakası tünelleri iksa edilmeden bu kısım işletmeye açılmış ve senelerden beri trenlerin seyrisofer emniyetini temin için daimî nezaret ve tamirat işlerine pek çok para sarfedilmiş ve ancak 3 seneden beri bütçemizin müsaadesi dahilinde en fena vaziyet gösteren kısımların itmamına çalışılmaktadır. Bu sene zarfında da bu güne kadar 730 metrelik tünel kemeri ve 160 metrelik tünel ayağı inşa edilmiştir.

7 - İki senedenberi pek çok zahire nakliyatı yapan Ankara - Kayseri hattı üzerindeki Çerikli, Yerköy, Şefaathı, Fakılı istasyonlarında 25'er metrelik kârgir rampalar yapılmış ve demir köprüler enkazile yine bu istasyonlarda zahire hangarları vücade getirilmiştir.

8 - Irmak - Çankırı hattının inşaat noksanları meyanında da Irmak istasyonuna bir döner köprü konmuş ve imlâları derelere karşı müdafaa etmek için de kârgir mahmuzlar inşa edilmiştir.

9 - Kayseri - Sivas hattında da yine inşaat noksanları meyanında evvelece suların götürdüğü bir köprü gözü yeniden inşa edilmiş ve bunun için 16 bin lira sarfedilmiştir.

Bütçenin tevsiyat ve tesisat faslındaki tahsisat ile de silo ve Haydarpaşa demir iskelesi tevsiyatı vücade getirilmiş ve Beylikköprü - Ankara arasındaki hat tahkimatı kreozotun vaktü zamanında gümrükten çıkarılmaması dolayısıyla şimdiye kadar pek ilerleyememiş ancak 16 kilometrelik hat ferşiyatı yapılabilmektedir. Yakında bu işe yine başlanıp devam edilecektir.

Cer servisi ve atelyeler

Cer işleri masrafının en başında kömür gelir. Geçen sene Ereğli şirketi nezdinde yapılan müessir teşebbüsler neticesinde nakliye ücreti de dahil olmak üzere

re ton başına bir lira kadar bir tasarruf temini mümkün olmuştur. İhraç edilen kömürlerin hariçte İngiliz kömürü fiyatının yukarısında kalmaması için maliyet fiyatından daha aşağı bir fiyatla satılmakta olduklarını ileri sürerek şirket kömür fiyatında daha fazla bir tenzilât yapmamıştır. Fakat kömür masrafımızı azaltmak için aynı zamanda idarenin işletmekte olduğu Çeltik kömür ocağı istihsalâtını tezyit ederek senelik istihsalini 5 000 tondan 10 000 tona çıkardık. Gelecek seneye Değirmisaz linit ocaklarından da istifade ederek 10 000 ton kadar da bu ocaklardan almağı kararlaştırdık. Değirmisaz ocaklarından bu sene istifade edememizin sebebi ocakları işletmek için lâzımgelen kanunî muamelenin sahipleri tarafından henüz ikmal edilememesidir.

Kömürlerimizi ucuza maletmeğe çalışıldığı kadar kömür istihlâkinde tasarrufa da riayet edilmiştir. Hali hazırda çalışan lokomotifler asrî alât ile teçhiz edildiği gibi personelin çalışma tarzları da ıslah edilmiş ve sıkı bir murakabe ile istihlâkâtın azaltılması mümkün olmuştur. Filhakika 1931 malî senesi zarfında bitişik hatlarda beher tonkilometre için vasatî olarak 18.53 ve beher lokomotif kilometre için 15.39 kilo kömür sarfedildiği halde 1932 senesi zarfında beher ton kilometre için 16.95 ve lokomotif kilometre için de 14.06 kilo kömür sarfedilmiştir. Bu tasarruf yalnız lokomotiflerde değil alimantasyon kazanları sarfiyatında da yapılmış ve % 20 nisbetinde bir tasarruf ta bu cihetten temin edilmiştir. Bu tasarrufun mühim bir miktar göstermesi yalnız istihlâkâtın sıkı bir kontrole tâbi tutulmasından değil aynı zamanda buhar kuvveti yerine büyük depolarımızda motörlü tulumalar işletmek suretile elektrik kuvvetinin istimalinden ileri gelmiştir.

Lokomotiflerden azamî randman almak ve aynı zamanda kömürden de tasarruf temin etmek için bu sene istimal edilen lokomotiflerin adedini azaltmak yolunda da bir tedbir aldık. Bir lokomotiften azamî randman alınması o lokomotive bir defa ateş konulunca tekrar lâvaj veya tamire ihtiyacı oluncaya kadar sefer yaptırılması ile kabildir. Bu itibarla her lokomotifin yalnız bir makinisti olduğu zaman her seferden avdetinden sonra makinistin istirahat müddetince lokomotifin de depoda alıkonması hatta ateşinin atılıp ertesi günü tekrar ateş konması hem lokomotif adedinden hem de mahrukattan israf edilmesine sebep olur. Bu israfata mâni olmak için Avrupada tatbik olunan usûl bir lokomotifi iki makiniste teslim etmek ve birinin istirahati esnasında lokomotifin ikinci makinist ile seferini temin eylemektir. Bizde ise şimdiye kadar makinelerin sahipsiz kalmalarına ve harap olmalarına meydan vermemek için bir makineyi birden fazla makiniste teslim etmemek tarzı tatbik ediliyordu. Fakat personelde meslekî ve içtimaî seviyenin yükseldiği ve tasarruf hususunda idarenin takip ettiği gayretlerle zahîr olmak hissinin günden güne ziyadeleştiğini gördüğümüz için çift personel usulünün artık tatbiki zamanı geldiğine hükmederek ve eski teamülü terk ederek bir kaç büyük depomuzda iki üç aydan beri bu sahada tecrübeler yapmağa başladık. Bu tecrübelerin şimdiye kadar verdiği iyi neticeler bu usulün tamimi ile gerek makine adedinden ve gerekse mahrukatta tasarruf temini mümkün olacağı kanaatini vermiştir.

Eskişehir fabrikasının tevsii ve asrî bir hale konulması ve götürü işlerin büyük mikyasta tatbik edilmesi sayesinde tamirat kabiliyeti artmış ve aynı zamanda tamirat masrafları da azalmıştır. 1931 senesinde fabrikada 960 işçi varken bu gün işçi miktarı 826 kişiye inmiş ve aynı zamanda mesai saati de 9 dan 8 ze inmiş ve fakat buna rağmen fabrikanın çıkardığı iş 1931 senesinde yaptığı işe pek ziya-

de yaklaşmıştır. Fabrikamızın ihtiyacı olan bazı tezgâhların siparişine imkân hâsıl olursa randımanın daha ziyade artacağına şüphe yoktur.

Eskişehir fabrikasının tamir kabiliyetinin artması sayesinde depolarda pahalıya mal olan büyük tamirlerin buralarda yapılmasından sarfınazar edilmiş ve bütün büyük lokomotif tamirâtı ile orta tamirâtın hemen kâffesinin Eskişehirde yaptırılmak suretile depolardaki işçi adedi de indirilmiştir. Bu suretle 1931 senesinde bitişik hatlardaki depolarımızda bir lokomotifte isabet eden işçi adedi 1,15 iken 1932'de 1,05'e inmiştir.

Hareket ve münakalât işleri

Buhran dolayısıyla yolcu ve eşya nakliyatı bir hayli azalmıştır. Eşya nakliyatının azalmasından kaybedilen varidatın bir kısmı marşandiz trenlerini nakliyat miktarına göre teşkil etmekle telâfi edebiliyorsa da yolcu trenlerini nakliyatın tam ihtiyacına göre tanzim ve teşkil etmek mümkün değildir. Maahaza yolcu trenleri masraflarını da nakil ihtiyaçlarını temin etmek şartile azaltmak kabil olmuştur. Bu yolda ilk tedbir olarak geçen sene Ankara - Haydarpaşa ekspresi kaldırılmıştır.

Bu sene de ancak haftada 3 gün işleyen Toros ekspresi katarını haftada iki güne indirmek ve bu ekspresin işlediği günlerde Haydarpaşa - Adana yolcu trenini kaldırmak gibi tedbirler alınmış ve bu tedbirlerle mühimce tasarruf temin edilmiştir. Toros treninin bazı istasyonlarda durmaması hasebile haftanın iki gününe münhasır bazı yolcu şikâyetleri olmuş fakat bu şikâyetler de şimdi durmuş ve bu vaziyet bir emri vaki halini almıştır. Maahaza yolcu ve parça nakliyatı yeni bir inkişaf gösterdiği zaman Toros ekspresinin işlediği günler bir muhtelit katarın sefere konması da derpiş edilebilir.

Yevmî trenler geçen seneye kadar yalnız Haydarpaşa - Ankara, Haydarpaşa - Adana arasında münhasır idi. Diğer hatlarımızda yolcu trenleri muhtelit şekilde olmak üzere ancak haftada 3 gün seyri sefer ederdi. Bu kısımlardan evvelâ Ankara - Kayseri hattında günlük trenler işlemeğe başlamış, iki aydan beride Fevzipaşa - Malatya hattında yevmî trenler işlemeğe başlamış ve trenlerin her gün işlemesi bu kısımda nakliyatı inkişaf ettirmiş, otomobil, kamyon yolcu ve eşyanın büyük bir kısmını almış ve Ayıntap nakliyatının Fevzipaşa istasyonundan Narlı istasyonuna geçmesine yardım etmiştir.

Adana - Mersin kısmında işlemeğe başlayan otomotris servisi % 50 nisbetinde yapılan tenzilât ve seferlerin çoğalması ve bazı köylerin önünde durup yolcu alıp vermesi sayesinde yolcu adedini arttırmış otomobil rekabetini asgarî bir raddeye indirmiştir.

Şebekemizin diğer kısımları üzerinde haftada iki veya 3 muhtelit katar sefer etmekte ve bu trenlerle hem yolcu ve hem de eşya nakliyatı ihtiyacı temin edilmektedir.

Bir seneden beri Alman sanayi konsorsiyomu ile aktedilen mukavele mucibince mezkûr konsorsiyom tarafından verilmekte olan malzeme ile frenli zagonlarımızda hava freni ve frensiz vagonlarımıza da fren borusu takılmak suretile marşandiz ve muhtelit katarlarımızın da otomatik frenle teçhizine devam edilmektedir. Şimdiye kadar elimizde bulunan 4200 vagonun 1400'üne fren ve boru takılmış ve bu suretle trenlerimizin hemen kâffesinin fren teçhizatı emniyet altına alınmış ve bu sayede peyderpey gardifren adetlerini de azaltmak kabil olmuş-

tur. Geçen seneki kadromuzdan 50 gardifren indirilmiş ve bu seneki kadromuzdan da 78 gardifren indirilmiştir.

Hareket ve katar memurlarının meslekî malûmatlarını arttırmağa yarayan ve geçen sene kapanan şimendifer mektebimiz şimdiye kadar istasyon ve ambar sınıfından 676, katar sınıfından da 172 memur yetiştirmiştir. Bu mektep derslerini takip etmemiş olan 43 memurumuzun malûmatını tezyit için bütçeye bar olmandan kânunuevvel 1932 iptidasından beri Haydarpaşada kurslar tertip edilmiştir. Bundan sonra hâsıl olacak tedris ihtiyaçlarını da yine bu kurslarla temin edeceğiz.

Her sene şebekemiz tulü arttığı halde hareket memurları ve müstahdemleri pek az artmıştır ve bu günkü 2306 (merkez daireleri memurları da dahil) mevcuda göre kilometre başına isabet eden memur adedi 0,60 olup bu emsal memlekette bulunan diğer imtiyazlı şirketlerdeki emsalin dunundadır.

Masraf bütçesi esbabı mucibesi

I

Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî müdürlüğününün 1933 malî senesi içinde yapılacak hizmetler için istenilen tahsisat merbut (A) işaretli cetvelde gösterildiği veçhile (16 099 046) liradır.

Bu tahsisat geçen senekine nazaran (1 534 685) lira fazla olup bu fazlalığın 910 000 lirası önümüzdeki sene içinde işletmeye açılacak olan yeni hatlardan ve 330 000 lirası inşaat ve tevsiat masraflarından ve 300 000 lirası mubayaa taksitinden ve mütebakisi düyundan mütevellittir.

İstenilen tahsisatın madde itibarile fazlalıkları aşağıda izah edilmiştir:

Fasıl : 1 - Madde : 1

Bu maddedeki 213 000 lira fazlalık kanuna merbut (C) cetvellerinde gösterilen adet fazlalıklarından münbaistir.

Fasıl : 1 - Madde : 3

Bu faslın bu maddesindeki 10 000 liralık tazminat hareket servisinden kadro harici bırakılacak müstahdemlerin 1932 malî senesi bütçe kanununun 8 inci maddesi mucibince verilecek ikramiyelerine aittir.

Fasıl : 2 - Madde : 2

Bu faslın ikinci maddesi geçen sene munhasıran faal hizmet erbabına ve ailelerine yardıma hasredilmiş ve değerli hizmetleri görülen diğer memur ve müstahdemlerin mesaisini takdir ve teşvik inkânı bulunamamıştır. Düşünülen yardımın liyakat ve fedakârlıkla mütenasip olarak her iki kısma da teşmili ve vefat eden memurların ailelerine seyyanen muavenet yapılması ve sıhî mazeretleri dolayısıyla artık idare hizmetinde kullanılmayacağı anlaşılan memur ve müstahdemlere talimatname mucibince tediyesi lâzımgelen tazminatların tesviyesi için madde ibare itibarile tevsi ve tadil edilmiş ve 1932 malî senesinde aynı sebep dolayısıyla açığa çıka-

rılan memurlarımızın bu hükümden istifade edebilmeleri için de bir kayıt konulmuştur.

Sene içinde ifası derpiş olunan yardım için teklif olunan (10 000) liralık tahsisatın ihtiyacı karşılamayacağı muhakkak olmakla beraber yardımın daha vüsatlice yapılmasına bütçe dolayısıyla imkân görülememiş ve bizzarur geçen seneki tahsisatın (5 000) lira tezyidi ile iktifa edilmiştir.

Fasıl : 2 - Madde : 4

Buradaki fazlalık büyüyen şebeke nazarı itibara alınarak ve geçen seneki ihtiyaçla mukayese edilerek (10 000) lira olarak tesbit edilmiştir.

Fasıl : 2 - Madde : 5

Avrupada tahsilde bulunan mühendislerimizin bu sene tamamen avdet edecekleri anlaşılması üzerine geçen sene bu faslın bu maddesine konan (23 000) liranın tamamen tasarruf edilmesi icap ederken Avrupaya nakliyat iktisadı tahsiline gönderilecek bir talebenin Avrupa tahsisatına mukabil bu maddede yalnız (2 500) lira bırakılmıştır.

Fasıl : 3 - Madde : 1 ve 2

Bu faslın her iki maddesinde de (10) nar bin lira tezayüt vardır. 1932 senesi için alınan tahsisat yapılan sıkı takayütlere rağmen ihtiyaca kâfi gelmemiştir. Tefiş ve murakabenin haiz olduğu ehemmiyet düşünülerek büyüyen şebeke ile birlikte bu maddelere ceman 20 000 lira ilâvesine katî zaruret görülmüştür.

Fasıl : 4 - Madde : 1

Kırtasiye ve matbu evrak maddesinde (50 000) liralık bir tezayüt mevcuttur. Geçen sene bütçesile istenen tahsisatın fazlalığı âli meclisin nazarı dikkatini celbetmiş ve bu ihtiyacın daha az bir meblâğ ile temini imkânlarının mevcut olup olmadığını tetkik maksadile bütçe kanununun 14 üncü maddesi ile idare matbaasının kapatılması derpiş edilmişti.

1932 malî senesinin kırtasiye tahsisatı bu tedbir dolayısıyla (70 000) lira olarak tesbit olunmuş ve teklife nazaran % 40 noksan tahsisat verilmiştir. Bu sene zarfında tahakkuk eden idare ihtiyacı en fazlası Devlet matbaasında yaptırılmak suretile hariç matbaalara sipariş edilmiş ve senenin 6 ncı ayında mevcut tahsisatın gayrikâfi olduğu tezahür etmiş ve ihtiyaç servislerde mevcut stoktan temin edilmek suretile thsisat noksanlığı kapatılmıştır.

Yapılan tetkikat hariç matbaalara sipariş olunan levazımın idare matbaasına nazaran daha pahalıya mal olduğunu ve tasarruf yerine fazla para verildiğini ve bundan maada siparişlerin gecikmesini intaç ettiğini isbat etmiş olduğundan bu senenin teklifi katî ihtiyaca göre yapılmış ve iltihak eden yeni hatların ihtiyacile birlikte ve idare matbaasında basılmak suretile tahsisatın (50 000) lira tezyidi zarurî görülmüş ve teklif (120 000) lira olarak yapılmıştır.

Fasıl : 4 - Madde : 7

Geçen sene bu maddeye konan tahsisat müteferrika tahsisat ile meze edilmiş ve o şekilde tediye edilmişti. Muhtelif masrafların aynı maddeden tediyesi mahzur-

lu görüldüğünden mezkûr madde tahsisatının ikiye tefriki ile temsiliye için ayrı bir maddeye (2 000) lira bir tahsisat konması muvafık görülmüş ve teklif bu esasa göre yapılmıştır.

Fasıl : 5 ve 6

Bu fasıllarda geçen seneye nazaran fazla görülen miktarlar yukarıda izah edildiği veçhile işletmeye yeni açılan hatlardan mütevellittir.

Fasıl: 8

Bu fasıl tahsisatı % 50 esası üzerinden sigorta ettirilmekte olan idare mebani ve hututu için tediye edilmekte olan sigorta ücretine göre konulmuştur.

Fasıl : 10 - Madde : 1, 2, ve 4

Bu fasılın 1 inci maddesindeki fazlalık 1932 malî senesindeki nakit muamelâtının umumî vaziyetine göre ve 1933 malî senesine devredilecek istikraz bakiyesine göre konulmuştur.

2 inci eski seneler düyunu maddesindeki fazlalık ta Pekdemir, Gazi köprüleri bakiye bedeli ile idareden ayrılan iki memurun tahakkuk eden tazminatlarını muhtevi bulunmaktadır.

4 üncü madde, geçen sene Haydarpaşa gar çatısının inşaat masrafını muhtevi idi. Bu inşaat ikmal edilmiş olduğundan bu kısım tahsisat tenzil edilmiş ve 1927 senesindenberi (Zakafkas demiryollar) idaresi lehine tahakkuk eden edevat tatili ve tamir ücretlerinin tediyesi için (52 000) lira konulmuştur.

Fasıl : 11 - Tesisat ve tevsiat masrafları

Bu fasla gelince:

Madde 1 — Geçen sene Ankara - Beylik köprü inşaatı için (140 000) lira bir tahsisat istenmişti. Bu para 1932 senesi zarfında yapılması mümkün olan işlere göre konmuş ve mezkûr sene zarfında 65 bin traversin kreozot ve sabotajı yapılarak kısmen ferşiyat icra ettirilmiştir. Bu kısmın mütebaki ferşiyatı ile diğer işleri için (120 000) liraya ihtiyaç olduğu tesbit edilmiştir.

Madde 2 — Cambazkaya köprüsünün tevdidi için (135 000) lira konulmuştur. 2 × 50 ebadındaki bu köprüünün müruru zamanla emniyet sikletini kaybettiği anlaşılmış ve fennî muayene raporu ile tevdidinde lüzum gösterilmiştir. Bu tahsisat bu işe sarfedilecektir.

Madde 3 — İstasyon tevsiyatı için konan-(15-000) lira uzun katarları istiaba kâfi gelmeyen istasyonların 100 dingillik katarları almağa müsait bir hale ifrağı için zaruret görülen bazı istimplâkât bedelleri için konmuştur.

Madde 4 — Bu maddedeki (63 000) liralık masraf ta inşaattan noksan devredilen bazı istasyonlardaki kantarların yerine vazı ve yeniden 6 kantar mubayaası içindir.

Madde 5 — Bu madde tahsisatı inkişaf etmekte olan şeker sanayii dolayısıyla müstahsile kolaylık için inşası tasavvur edilen rampalar için konmuştur.

Madde 6 — Bu tahsisat inşası lüzümlü olan ve tehiri mümkün görülemeyen Haydarpaşa lokomotif deposunun inşası için vazedilmiştir.

Madde 7 — İnşaat noksanları meyanında idaremize devredilen Hanlı istasyonu alimantasyonuna mevkiî ehemmiyetine binaen su getirilmesi zarurî görülmüş ve bunun için bu maddeye (20 000) lira konmuştur.

Madde 8, 9 — Bu maddelerdeki işler Eskişehir fabrikasının zarurî ihtiyaçları içindir. Oksijen tedarikinde çekilen müşkülât ve bu maddenin fabrika işleri üzerindeki azîm ehemmiyeti idarenin piyasaya muhtaç olmadan oksijen istihsal edebilecek vaziyette bulunmasını zarurî kılmaktadır.

Fabrika inşası için konan (20 000) lira hemen hemen bir senelik oksijen istihlâk bedeline yakındır.

Diğer maddedeki Anırtuvaz tezgâhları da Alman sanayi konsorsiyomuna sipariş edilen ve senesi içinde teslim edilmediğinden dolayı inşaat bütçesindeki tahsisatı iptal edilen tezgâhların celbi içindir. Bu tezgâhlar gelmedikçe evvelce getirilmiş olanlardan da istifade edilemeyeceği anlaşılmıştır.

Fasıl : 12

Bu fasıldaki (300 000) lira fazlalık mubayaa itilâfnamesi mucibince 1933 malî senesi içinde tediyesi icap eden (9 390 000) İsv. frangının Türk lirası muadilinden ibarettir.

Fasıl : 13

Bu faslın tahsisatı, celbedilen mütehasısını 1933 malî senesi için de 3 ay daha ikamet edebilmesi imkânını temin için konmuştur.

Fasıl : 14

Bu tezayüt % 1 lerden mütevellittir.

Varidat bütçesi esbabı mucibesi

II

Varidat tahminine girişmezden evvel şebekeyi teşkil eden hatların mebde ve mün-tehaları ile hakikî ve vasatî işletme tulleri, merî, umumî ve hususî tarifeler ve umumî tarifelere nazaran hususî tarifelerdeki tenzilâtın nisbeti ve hususî tarifelerle yayılan nakliyatın ehemmiyeti hakkında umumî bir fikir vermek faydalı görülmüştür.

Şebekenin vaziyeti

1932 - 1933 malî senesi içinde şebekenin azamî tulü ile vasatî işletme tulü aşağıda görüleceği veç üzere ceman :

	Hakiki	Vasatî işletme tulü
Erzurum hattı (1)	380	306
Anadolu hattı	1 033	1 033
Bağdat hattı	347	347
Mersin - Tarsus - Adana hattı	68	68
Mudanya - Bursa hattı	42	42
Ankara - Sivas hattı	603	603

	Hakiki	Vasatî işletme tulü
İrmak - Çankırı kısmı	103	103
Filyos - Balıkısık	72	72
Balıkısık - Eskipazar (3)	65	7
Samsun - Sivas hattı (2)	384	327
Kütahya - Balıkesir	253	253
Fevzipaşa - Fırat kısmı	284	284
Ulukışla - Niğde (4)	60	20
Adana - Fevzipaşa (5)	142	12
	3 836	3 477

kilometreden ibaret bulunacaktır.

1 - Bu hattın 127 kilometresi geniş ve 253 kilometresi dardır. İşletme tulüne gelince: Dar hattın 63 kilometrelik - Ilıca - Küükürtlü maden kısmı tamamen met-rüktür. 16 kilometrelik Erzurum - Ilıca kısmı senede ancak dört aylık kaplıca mev-siminde işletilmektedir.

2 - 105 kilometrelik Kunduz - Kalın kısmı 15 kânunuevvel 1932 tarihinden iti-baren işletmeye açılmıştır.

3 - Bu kısım 23 - IV - 1933 tarihinden itibaren işletmeye vazedilecektir.

4 - Ulukışla - Niğde kısmı 1 - II - 1933 tarihinden itibaren işletmeye açılacaktır.

5 - Nihayet mayıs iptidasında Devlet demiryollarına geçecektir.

1933 - 1934 malî senesinde ise :

Temmuzda açılacak 113 kilometre tulünde Niğde - Boğaz köprü

1934 mayısta açılacak 63 kilometre tulünde Fırat - Sofular

» » » 53 » » Çankırı - Somucak

229

kısımlarının inzimamile azamî tul miktarı 4 065 kilometreye ve vasatî işletme tulü 3 876 kilometreye baliğ olacaktır.

Limanlar

Devlet demiryolları tarafından işletilmekte bulunan limanlar, Haydarpaşa, De-rince'deki liman ve rıhtım tesisatından ibarettir. Samsun, Mersin, Filyos, İzmit, Sa-panca'da da tahmil ve tahliye iskeleleri vardır.

Meri tarifeler

Devlet demiryollarında meri tarifeler de şunlardır:

Erzurum - Sarıkamış hattı hariç olmak üzere esas şebekede Anadolu demiryolla-rı şartnamelerindeki yoleu ve eşya tarifeleri altı emsalile, Haydarpaşa ve Derince limanlarında yine Haydarpaşa limanı şartnamesindeki tarifeler beş emsalile tatbik olunur.

Esas tarifelerden başka yoleular için başlıca:

1 - Ankara ve Haydarpaşa banliyö katarlarile gidip gelecek yoleulara,

2 - Her sene ramazan ve kurban bayramlarında bilûmum istasyonlar arasında seyahat eden yolculara,

3 - Grup halinde seyahat eden izci ve sporculara,

4 - Alelûmum mektep talebesine,

5 - Tetkik seyahatine çıkan talebe ve muallim gruplarına,

6 - Grup halinde memleketimizden geçeceklere mahsus ve muhtelif nisbetlerde tenzilâtı havi tarifeler meridir.

Eşya nakliyatı için:

Zahire ve un, meyva ve sebze, portakal, patates, şeker pancarı, davar ve sığır, alelûmum maden cevherleri, kiremit, çimento, kireç, tuğla ve bunlardan başka her nevi inşaat malzemesi, maden kömürü ve kok, odun ve odun kömürü, alâti ziraiye ilh... gibi mevât ve eşya için ihdas edilmiş tenzilâtlı tarifeler vardır.

Bu tarifelerdeki tenzilât nisbetleri mümkün mertebe bu mevaddın tahammülü ile mütenasip olarak mühim miktarlara yükselmektedir.

Meselâ:

Hububat tarifelerindeki tenzilât 600 kilometrede % 56 ya ve 1 200 kilometrede % 72 ye.

Şeker pancarı	600 kilometrede	% 48	ve	1200 kilometrede	% 58
Hayvanat ve mevaşi	600 »	» 36	»	»	» 51
Maden cevherleri	600 »	» 58	»	»	» 69
İnşaat malzemesi	600 »	» 42	»	»	» 62
Maden kömürü	600 »	» 48	»	»	» 60

nisbetine kadar yükselmektedir.

	Ton	Ton kilometre
Umumî tarifelerle yapılan nakliyat	349 290	66 007 445
Hususî tarifelerle yapılan nakliyat	734 233	280 923 285 e

balığ olduğu nazarı dikkate alınırsa tenzilâtlı tarifelerle yapılan nakliyatın derecesi ehemmiyeti anlaşılır.

Bu tarifelerden başka inşa edilmekte bulunan demiryollarına ait malzeme için de olbaptaki mukarrerata tevfikân beher ton ve kilometre için maktûan bir kuruş alınmış ve bu nakliyat 1931 - 1932 senesi zarfında 29 294 375 ton kilometreye balığ olmuştur.

Bundan maada askerî nakliyat dahi sülüs ücrete tâbi tutulmaktadır.

Muhtelif esasat üzerinden umumî, hususî ve askerî ve inşaat tarifeleriyle yapılan eşya nakliyatının ehemmiyet ve nisbetleri hakkında bir fikir verebilmek için aşağıya dercedilen rakamların mütaleası kâfi gibi görülmüştür.

	Ton kilometre	Her tarifeye ait ton kilometrenin U. T. Km. ve nis.
Umumî tarifeye tâbi eşya	66 007 445	% 17
Askerî » » »	15 955 679	% 04
Hususî tarifelere » »	280 945 225	% 72
İnşaat tarifesine » malzeme	29 294 375	% 07
	392 202 724	100

Erzurum - Sarıkamaş hattı

Bu hatta meri tarifeler, 30 mayıs 1929 tarih ve 1487 numaralı bütçe kanunile tesbit olunan tarifelerdir. Maamafih bunlardan başka bazı hususî tarifeler de tatbik edilmektedir.

Varidat

Merbut mukayeseli cetvelde görüleceği veç üzere şebekenin işletme varidatı 1929 - 1930 senesinde 14 993 200, 1930 - 1931 de 14 031 944, 1931 - 1932 de de 15 102 174 lira ve vasatî işletme tulleri aynı senelerde 2 560, 2 957, 3 236 ve 1932 - 1933 senesinde de 3 477 kilometredir.

Haydarpaşa ve Derince limanları varidatı çıkarıldıktan sonra kalan demiryol işletme varidatından işletilen beher kilometreye düşen miktar 1929 - 1930 da 5499.59, 1930 - 1931 de 4503.58 ve 1931 - 1932 de 4394.76 liradır. 1932 - 1933 senesinde ise bu miktar ilk malûm aylara göre 3 855 36 liraya balığ olabilecektir. 1931 - 1932 senesi varidatının fevkalâde zahire bolluğuna medyun olan seyri hafif fazlalığı nazarı itibare alınmadığı halde hat tulünün uzamasına rağmen hem varidatta ve hem de kilometre hasılatında bariz bir inme temayülî vardır.

Yolcu

Yolcu varidatı 1929 - 1930 senesinde 5 080 653 liraya balığ olduğu halde bu miktar aşağıdaki cetvelde görüldüğü veçhile 1930 - 1931 de 4 809 970 ve 1931 - 1932 de 4 331 362 liraya tenezzül etmiş ve 1932 - 1933 senesi ilk 6 aylık varidatı 1931 - 1932 senesinin aynı ayları varidatına nisbetle % 10 raddesinde bir iniklik göstermiştir.

	1930-31 senesi		1931-32 senesi		Adet farkı	‰ Nisbeti	Has. Far.	Nisbeti
	Adet	Hasılat	Adet	Hasılat				
H. P. Banliyösü	3 262 206	228 867	3 072 961	213 924	189 245	5,80	14 853	— 6,49
Ankara »	289 098	21 248	302 355	23 703	13 257	4,58	2 465	× 11,61
Esas şebeke	1 901 736	4 559 865	1 523 289	4 093 735	378 447	19,90	466 130	— 10,22
Esas şebekenin yolcu km. su.	292 006 026		248 007 481		fark	44 098 545	nisbet 15,10	
On iki aylık	Altı aylık							
4 809 970	2 693 379		1930 senesi					
4 331 262	2 442 152		1931 »					
3 740 000	2 193 313		1932 »					

Bu cetvelde Haydarpaşa banliyösünde yolcu adet ve hasılatında cüzî bir tenakus görülmekte olup bu vehlei ulâda otobüs rekabetine atfedilebilirse de hakikatte umumiyetle banliyö seyahatlerinin azalması neticesidir. Çünkü, banliyö trenleriyle seyahatlerin imtidat veya başlangıcı olan seyrisefain ile vaki olan seyahatlerde de bir iniklik görülmektedir.

Ankara banliyösü inkişaf devresindedir. Banliyö hududu daha ziyade tevsî edilmiş olmasından yolcu adedindeki tezayüt nisbetine nazaran hasılatta daha fazla bir tezayüt nisbeti görülmektedir.

Asıl şayanı ehemmiyet olan esas şebeke yolcu hareketlerine gelince; adette % 19,9 yolcu kilometresinden % 15,1 ve hasılatta % 10,22 nisbetlerinde mühim bir

iniklik vardır. Yolcu kilometresindeki tenezzülün yolcu adedinin tenezzülüne nisbetle aşağı olması fazla kilometre kateden yolcuların az kilometre katedenlere nazaran fazla tezyüt göstermesinden. (az mesafede otobüs rekabeti vardır) ve hasılatın daha az tenezzülü 1931 senesi temmuzunda bir kısım üzerinde yolcu ücretlerinin sekiz emsalinden altı emsaline indirilmesine mukabil diğer kısım üzerinde beş emsalin altıya iblâğından ileri gelmektedir.

Netayici tam olarak tahakkuk eden en son sene olan 1931 ilâ 1932 senesinin 248 007 481 e baliğ olan yolcu kilometresinin:

135 172 140 ı tam ücrete tâbi yolculara,

8 142 685 i nısıf ücrete tâbi yolculara,

81 486 203 ü sülüs ücrete tâbi yolculara,

23 206 453 te muhtelif tenzilâta tâbi yolculara aittir.

Bu miktarlara göre yolcu nakliyatının % 55 inden tam, % 3 den nısıf, % 33 ten sülüs ücret alınmış ve mütebaki % 9 una muhtelif nisbetlerde tenzilât yapılmıştır.

Bir yolcunun bir kilometre mesafeye taşınması için ihtiyar olunan masraf, (vasatî maliyet fiatı, mübayaa taksitleri hariç olmak üzere işletme masraflarından beher yolcu kilometreye isabet eden hisse) takriben 1,62 kuruşa baliğ olduğu halde umumiyetle beher yolcu kilometreden elde edilen hasılat 1,65 kuruş gibi cüzî bir meblâğa varmaktadır. Bu meblâğ 3 üncü sınıf ücreti olan 1,95 kuruştan aşağıdır.

Görüliyor ki, mübayaa taksitine karşılık olmak üzere beher yolcu kilometreden alınan varidatı safiye ancak 3 santimden ve bütün yolculardan alınan senevî varidatı safiye de 74 400, liradan ibarettir.

Yolculardan tam olarak birinci için 4,05 ikinci için 3, üçüncü için 1,95 kuruş istifa edildiği halde vasatî vaziyetin arz edilen neticeyi vermesinde münakalâtın kısmı mühimminin 3 üncü mevkile yapılması ve Devlet nam ve hesabına yapılan külliyetli asker nakliyatından pek aşağı ücretler alınması âmildir.

Filhakika birinci sınıf yolcu kilometresi için 1,35, ikinciden 1, üçüncüden 0,65 kuruş alınmaktadır ki, hepsi de maliyet fiatından dundur, zararlıdır,

Bu nevi nakliyatın kısmı azamının üçüncü sınıftan olduğu teemmül olunursa bu nakliyattan elde edilen zararın ehemmiyeti anlaşılır. Tabiidir ki, yolcu nakliyatının % 33 gibi mühim bir kısmından elde edilen bu mühim zarar umumî ve tam ücretlerin tenziline mâni olmaktadır.

1931 - 1932 senesindeki sülüs yolcu kilometresi ile bunlardan tam ücret esasından elde edilmesi icap eden hasılat ile bilfiil elde edilen hasılat ve maliyet fiatına nazaran alınması lâzımgelen meblâğları gösterir aşağıdaki cetvelin tetkikinden:

	Yol Km. su	Tam ücretine göre	Maliyet fiatına göre	Alınan
I ci	1 494 544	60 529		19 965
II »	8 448 327	253 450		83 729
III »	71 543 332	1 395 095		465 962
	81 486 203	1 709 074	1 320 076	569 656

Anlaşılacağı üzere bu nakliyattan elde edilmek lâzımgelen 389 000 lira kâr feda edildikten başka 750 000 lira kadar bir zarar hâsıl olmuştur. Netice olarak de-

miryol zararına Millî Müdafaa bütçesine aşıktan 1 140 000 lira tahsisat verilmiş demektir.

İşlerin ve şirâ kudretinin azalması dolayısıyla yolcu nakliyatının mahsus tenezül temayüline inzimam eden bu fedakârlıklar nazarı dikakti celbedecek kadar mühimdir.

Vakıa tatbik edilen yolcu tarifeleri arasında tenzilâtli daha bazı muvakkat veya daimî tarifeler mevcut ise de; bu tarifeler ekseriya demiryollarına mutat münakalâttan fazla yolcu celbi ve varidatın tezyidi gayesile yapılmış ve yapılmakta olup bu tarifelerdeki ücretlerle yapılan münakalât umum yolcu münakalâtının % 9 nu geçmediği gibi hemen hemen maliyet fiatını kapatacak derecede varidat temin etmektedir.

Arzedilen fedakârlıklar bu derecede mühim olmasaydı varidata dokunulmayarak umum yolcu ücretlerinin indirilmesine imkân hâsıl olabilirdi.

1932 - 1933 senesinin ilk altı ayında tahakkuk eden yolcu varidatı 2.193 313 liraya balığ olup bu miktarı 1931 - 1932 senesi 12 aylığı ile ilk altı aylığı arasındaki nisbetle darbettiğimiz takdirde mezkûr senenin 12 aylığı 3 740 000 lira etmek icap eder.

Buna senenin son aylarında 105 km. luk Kunduz - Kalın hattının açılarak Samsun - Sivas irtibatının temin edilmesi, 60 km. luk Ulukışla - Niğde kısmının işletmeğe açılması ve Fransız Hükûmeti ile yapılan itilâf mucibine 142 km. luk Adana - Fevzipaşa kısmının Devlet demiryollarına intikali gerek bu kısımlar üzerinde münakale yapılması gerek bunların münakalâtı umumiyeye teşiri dolayısıyla 1932 - 1933 senesi yolcu varidatının 4 milyon liraya yaklaşacağı kabul olunabilir.

1933 - 1934 senesinde bu kısımlardan bütün sene istifade edileceğinden ve bu sene de Niğde - Boğazköprü işletmeğe açılarak Karadeniz, Akdeniz doğru münasebatı tesis edilmiş olacağı ve iktisadî vaziyette mehmaemken salâh husule geleceği cihetle 1932 - 1933 senesi yolcu varidatı 4 200 000 lira tahmin olunabilir.

Bagaj

Aşağıda dercolunan mukayeseli cetvelden anlaşılacağı üzere 1932 - 1933 senesi altı aylık varidatı geçen senenin aynı ayları varidatına nazaran % 18 noksandır.

Üç senelik varidat

Senelik	Altı aylık	
211 171	123 132	1930 - 31 senesi
179 069	107 012	1931 - 32 »
157 000	87 736	1932 - 33 »

Yolcu nakliyatının seyrini takip eden bagaj münakalâtı varidatında yolcu varidatına nisbetle fazla görülen azalma nisbeti bu nevi münakalâttan bir kısmının mesajeriye geçmiş olmasına atfolunabilir.

1932 - 1933 senesi ilk altı aylık varidatın yolcуда olduğu gibi bir evvelki senenin ilk altı aylığı ile 12 aylığı arasındaki nisbete göre tezyidi suretile elde edilen 157 000 liraya yeni kısımların işletmeğe inzimamı dolayısıyla husule gelecek 13 000 liranın

ilâvesile 1933 - 1934 senesi bagaj varidatı 170 000 lira olarak tesbit edilmiştir.

Mesajeri		
On iki ay itibarile	Altı ay itibarile	
204 520	91 974	1930 senesi
311 553	159 237	1931 »
366 900	182 234	1932 »

Bu nakliyat varidatında sair varidattaki temayül hilâfına olarak yükselme görülmektedir.

Evvelce seyri hafif ile veya bagaj olarak gönderilen kolilerin tercihan mesajeri tarifesiyle gönderilmesi bu tezayütte kısmen âmil olduğu gibi bu nevi nakillere has muamelâtteki basitlik ve nakliyattaki sürat gibi sebeplerde müessir olmuştur.

Pek küçük mikyasta eşya nakline müsait olan bu nevi nakil vaziyeti iktisadiyemize de uygun geldiğinden, mesajeri münakalâtındaki tezayüt temayülünün devam edeceği kabul olunabilir. Bu mülâhazalara mebni mesajeri varidatı 400 000 lira tahmin edilmiştir.

Seyri seri		
On iki aylık	Altı aylık	
441 916	280 440	1930 senesi
449 954	257 207	1931 »
450 000	256 205	1932 »

1931 - 32 senesi ton kilometre ve hasılat:

	Ton	T. Kilometre	Hasılat Lira
Umumî tarife	3153	869 203	130 296
Askerî »	2677	927 019	46 434
Tenzilâtlı tarife	17 047	5 658 858	197 498
	22 877	7 455 080	374 228
Müferrik nakliyattan mütevellit hasılat			75 725
			449 953

1930 - 31 senesi ton kilometre ve hasılat:

	Ton	T. Kilometre	Hasılat Lira
Umumî tarifeler	8 579	957 610	120 084
Askerî »	6 104	1 830 305	80 611
Tenzilâtlı tarifeler	15 313	5 400 533	193 390
	24 996	8 188 448	394 085
Müferrik nakliyattan mütevellit hasılat			47 831
			441 916

Son seneler seyriseri varidatında inme temayülü görülmemiş olmasına, 1933 - 1934 senesinde yeniden açılan hatlar güzergâhının bu nevi nakillere müsait bulunmasına mebni bir tezayüt olabileceği teemmül edilerek şebekenin heyeti umumiyesi için bu varidat 475 000 lira tahmin edilmiştir.

Seyriseri ve mesajeri nakliyatı münasebetile bir noktaya temas mecburiyeti his-

sedilmiştir.

Devlet demiryollarının teşkilât ve vezâifine dair kanunun 31 inci maddesi mucibince posta idaresine ait hususî posta vagonlarının meccanen cerri keyfiyeti ilk başında mühim bir külfet teşkil etmediği zannolunursa da bu iş hakikatte senede dareye takriben 240 000 liralık bir masrafı dai olmaktadır. Şöyle ki:

Yolcu arabalarının beher dingilinin bir kilometreye cerri takriben 8 kuruşa mal olduğundan ve 3 dingilli bir posta vagonunun bir kilometre mesafeye cerri için $3 \times 3 = 24$ kuruş masraf ihtiyarı lâzımgelmektedir.

Her gün Haydarpaşa ile Ankara arasında iki ve haftada beş gün de Haydarpaşa ile Adana arasında müteakabilen birer posta vagonu cerredildiğine göre bir sene zarfında posta idaresine ait bu vagonların katettiği mesafe yekûnu $2 \times 365 \times 378 \times 365/7 \times 5 \times 2 \times 1121 = 1\ 006\ 640$ kilometreye baliğ olmaktadır.

Bu kilometreye nazaran Devlet demiryolları idaresinin posta idaresi için ihtiyar ettiği masraf takriben:

$1\ 006\ 640 \times 24 = 241\ 550$ liraya baliğ olur.

Her posta vagonunda vasatî dört ton posta eşyası taşındığı farzedilerek bir sene zarfındaki nakliyat 4 025 840 ton kilometre gibi mühim bir miktara baliğ olur. Yolcu trenlerle nakledilen bu eşyadan ton kilometre başına 15 kuruş alınmak lâzımgelceğine mebni posta yüzünden idarenin varidattan zararı ise 600 000 liraya varır.

Yukarıdaki hesaplarda yolcu katarlarının furgunlarile yolcu arabaları kompartımanlarında taşınan posta eşyası dahil değildir.

Askerî nakliyatın sülüsle icrası dolayısıyla idarenin ahvali adiyede senevî ettiği 100 000 lira kadar zarar da ihmal edilmemek icap eder.

Seyri hafif

12 aylık varidat Lira	6 aylık varidat Lira	
7 195 444	4 091 834	1930 senesi
8 380 855	4 559 537	1931 »
7 110 000	3 882 548	1932 »

1931 - 32 malî senesi ton kilometre ve hasılatı:

	Ton	Ton Kilometre	Hasılat Lira
Umumi tarife	346 137	65 138 242	3 124 315
Askerî tarife	34 786	15 028 660	215 575
Hususî tarifeler	717 186	275 286 367	4 544 781
İnşaat malzemesi	122 161	29 294 375	293 273
	1 220 270	384 747 644	8 177 944
Müteferrik nakliyattan mütevellit hasılat			202 910
		Ceman	8 380 854

1930 - 31 malî senesi ton, ton kilometre ve hasılatı:

	Ton	Ton Kilometre	Hasılat Lira
Umumî tarife	355 749	75 011 844	3 251 509
Askerî tarife	37 376	19 253 368	277 008
Hususî tarifeler	439 891	173 868 998	3 056 782
İnşaat malzemesi	540 338	39 600 700	396 595
Ceman	1 373 354	307 734 910	6 981 894
Müteferrik nakliyatın mütevellit hasılatı:			213 551
		Ceman	7 195 445

Şebekenin en esaslı ve en büyük münakalâtını teşkil eden seyri hafif eşya ve sair nakliyatından mütevellit hasılatın son senelere ait olup balâyâ dercolunan miktarlar arasında bir mukayese yapıldığı takdirde 1929 - 1930 senesine nazaran 1930 - 1931 senesindeki % 7/02 tenezzüle mukabil 1931 - 1932 senesinde % 7/65 bir tezayüt görülmüştür.

1931 - 1932 senesindeki tezayüt bilhassa sair senelere nisbetle fazla miktarda zahire nakliyatından ileri gelmiştir. Buna mukabil 1930 - 1931 senesine nisbetle mevât ve eşya nakliyatından ve hususile:

Yumurtada	2 018
Portakalda	1 699
Tiftikte	1 689
Tütünde	1 647
Mamul kerestede	3 984
Tuğla ve kiremitte	1 692
Petrolda	1 384
Otomobilde	1 260
Muhtelif mamul eşyada	12 896 ton tenakus olmuştur

Bu eşyalardan petrol, otomobil ve muhtelif mamûl mevadın tenezzülüne iktisadî buhran ve alınan bazı tedbirler sebep gösterilebilir.

1933 - 1934 malî senesinde görülen emarelere göre mevcut dünya buhranının az çok azalacağı ve varidatımızın en mühim membalarından birini teşkil eden mahsulâtı arzîyenin son yağın yağmurlar sayesinde geçen seneye nisbetle iyi olacağı ve güzergâhın bazı yerlerinde yeni sınaî müesseseler ve yeni yeni büyük inşaat yapılacağı ve işletmeye yeni yeni kısımlar ilâve edileceği düşünülerek mezkûr sene varidatı 7 110 000 liraya balığ olan 1932 - 1933 senesi varidatına 590 000 lira zammile 7 700 000 lira olarak tahmin edilmiştir.

Seyri hafif varidatı arasında askerî ve demir yol inşaatı namına yapılan nakliyatın mütehassıl varidat ta vardır. Askerî eşya için bulunduğu sınıfın sülüsü ve inşaat için seyyanen ton kilometre başına bir kuruluş alınmaktadır.

1930 - 1931 senesinde askerî ve inşaat hesabına yapılan nakliyatın miktarı ile ton kilometresi ve hasılatı aşağıdaki veçhiledir:

	Ton	Ton kilometre	Hasılât
Askerî	37 376	19 253 368	277 008
İnşaat	540 338	39 600 700	396 595
	577 714	58 854 068	673 603

Mezkûr sene istatistiklerine nazaran bir ton kilometrenin maliyet fiatı 1,90 kuruş olduğuna nazaran bu askerî nakliyatın maliyet fiâtı : 346 660
İnşaat nakliyatının maliyet fiatı: 752 400
Ceman 1 099 060 lira eder.

Buna göre her iki nakliyat için idare 425 457 lira kadar bir masraf yapmış demektir.

İnşaat nakliyatının vasatî olarak ikinci sınıfa tâbi eşyadan ibaret olduğu kabul edilebilir. Bu nakliyat, tenzilâtla taşınılmayıp tam tarifesi üzerinden ücrete tâbi tutulmuş olsaydı 1 336 500 lira ve askerî nakliyat ta 831 024 lira varidat getirmek lâzımgelirdi ki ceman 2 167 544 liraya balığ olur.

İdarenin bu yüzdenden varidattan ettiği ziya 1 494 000 lira gibi mühim bir meblâğa balığ olur. 1931 - 1932 de de askerî ve inşaat namına vukubulan münakalât berveçhi zirdir:

	Tonkilometre	Hasılat
Askerî	15 028 660	215 515
İnşaat	29 294 375	293 273

Bu senede de idarenin bu iki daire için yaptığı masraf tonkilometre başına 1,90 dan 796 769 ettiğine ve bunun yalnız 508 848 i istifa edilmiş olmasına göre idarenin fuzulî sarfiyatı 287 921 liraya balığ olur. Varidattan zararı ise, bunlardan tam tarife üzerinden alacağı varidat:

Asker nakliyatının tam tarifeden ücreti	633 498
İnşaat nakliyatının 2 inci sınıf üzerinden ücreti	1 186 407
	1 819 905

Liraya balığ olduğuna ve bunun ancak 508 848 lirası tahsil edildiğine göre 1 311 057 lira gibi yine pek mühim bir meblâğı arzeder.

Devlet demiryolları idaresinin vaziyeti maliye ve iktisadiyesi tetkik edilirken yalnız 1931 - 1932 senesinde asker, inşaat ve posta nakliyatı için yüklendiği:

	Maliyet fi.	Varidattan
Askerî yolcu muamelâtından	750 420	1 139 418
Posta nakliyatından	241 550	600 000
Askerî seyriseriden	—	100 000
S. hafif askerî ve inşaat eşyasından	281 921	1 311 057
	1 279 891	3 150 475

gibi mühim zararları düşünmek icap eder.

Muhtelif hasılât

Bu varidatın son üç sene zarfındaki balığlarını gösteren cetvel aşağıdadır:

12 aylık	6 aylık	
453 137	258 409	1930 senesi
568 981	265 597	1931 »
400 000	186 230	1932 »

Tahmil ve tahliye, tatili edevat, vezin, teçhiz edevatı, iskeleler ardiye ücretleriyle işletme ve zabıta cezalarından muhtelif komisyon paralarından hamule senedi ve peron bileti, fidan satışı bedellerinden, emanet odası hasılâtından ve muhtelif icar bedellerinden ve işletmeğe taallûk eden diğer hasılâttan toplanan muhtelif varidat

gibi kısmen nakliyatın derecesi ile mütenasiben kısmen de mütehavvil şeraite görünüp çıkan varidattır.

400 000 lira tahmin edilebilen 1932 - 1933 senesi varidatına Fevzipaşa - Adan. kısım ile diğer aksamın inzimamı ve takarrür eden rambursman muamelesinin ihdası dolayısıyla (150 000) lira zammile 1933 - 1934 senesi varidatı 550 000 lira olarak tesbit olunmuştur.

Limanlar

Limanlar Haydarpaşa ve Derince limanlarından ibarettir. Haydarpaşa limanının son üç senelik varidatı aşağıdaki veçhiledir :

Haydarpaşa limanı :

<u>12 aylık</u>	<u>6 aylık</u>	
614 719	335 029	1930 senesi
773 573	395 859	1931 »
699 850	343 044	1932 »

Haydarpaşa limanının 1931 - 1932 senesine ait ilk altı aylık varidatı olan 395 859 liraya karşı 1932 - 1933 senesinin ilk altı ayında takriben 343 044 lira varidat elde edildiğine göre münakalatta bir tezayüt ihtimali nazarı itibara alınarak 1933 - 1934 senesi varidatı 680 000 lira olarak kabul edilmiştir.

Derince limanı varidatı berveçhi zirdir :

<u>12 aylık</u>	<u>6 aylık</u>	
101 067	69 656	1930 senesi
106 829	81 029	1931 »
100 000	31 477	1932 »

Haydarpaşa limanının mütemmimi vaziyetinde bulunan Derince limanı başlıca dahile sevkolunan inşaat malzemesinin methali ve ecnebi memleketlerine ihraç edilen maden cevherlerinin yegâne mahreci olmak ve maden ihracatı ile inşaat malzeme münakalâtında geçen seneye nisbetle bir tezayüt ihtimal dahilinde olduğundan 1933 - 1934 senesi varidatı (100 000) lira olarak kabul edilmiştir.

CETVEL

Devlet demiryolları ile limanlarının 929 - 930, 930 - 931 ve 931 - 932 mali seneleri işletme varidatını müşir mukayeseli cetvel

	1929/30 se- nesi varidatı Lira	1930/31 se- nesi varidatı Lira	1931/32 se- nesi varidatı Lira	Tezayüt veya tenakus nisbetleri %					
				1929/30 se- nesine naza- ran 30/31 se.	1929/30 se- nesine naza- ran 31/32 se.	1930/31 se- nesine naza- ran 31/32 se.			
Haydarpaşa - Pendik banliyö hattı yolcu hasılâtı	237 256	228 867	213 924	3,54	—	9,83	—	6,53	—
Etimesut - Ankara - Kayaş banliyö hattı	14 556	21 238	23 703	45,91	+	62,84	+	11,61	+
Büyük hat yolcu hasılâtı	4 828 841	4 559 865	4 093 735	5,57	—	15,22	—	10,22	—
Ceman	5 080 653	4 809 970	4 331 362	5,33	—	14,75	—	9,90	—
Yolcu ağırlığı	229 908	211 171	179 069	8,15	—	22,11	—	15,20	—
Mesajeri	138 631	204 520	311 553	47,53	+	124,74	+	52,33	+
Seyri seri	452 386	441 916	449 954	2,31	—	0,54	—	1,82	+
S. hafif (Ticari)	7 175 389	6 799 072	8 087 582	5,24	—	12,71	+	18,90	+
S. hafif (İnşaat)	563 844	396 372	293 273	29,70	—	47,99	—	26,01	—
Nakliye ücreti yekûnu	13 640 811	12 863 021	13 652 793	5,70	—	0,09	+	6,14	+
Muhtelif hasılât	439 645	453 137	568 981	3,07	+	29,42	+	25,56	+
Haydarpaşa limanı	574 651	614 719	773 573	6,97	+	34,62	+	25,84	+
Derince »	138 093	101 067	106 829	26,81	—	22,64	—	5,70	+
Umumî yekûn	14 793 200	14 031 944	15 102 176	5,14	—	2,09	+	7,63	+
Vasatî işletme tulleri kilometre	2 560	2 957	3 236						

III

«C» cetveli olarak takdim edilen kadrolarda görülen adet fazlalıklarının en esaslıları yeni hatlardan mütevellittir. Malzeme hukuk ve diğer bazı dairelerdeki fazlalıklar hakkında şifahî maruzatta bulunulacaktır.

IV

Geçen sene bütçesinden alınmıştır.

V

Mühim bir kısım hissesi Hükûmet elinde bulunan Anadolu demiryolları ve Haydarpaşa limanı ve Mersin - Tarsus - Adana demiryolları idarelerine ait esham ve tahvilâtın mubayaası için her sene bütçe ile bu kabîl bir salâhiyet istenmektedir. İmkân tahassul ettiği takdirde bu yolda devam edebilmek için kanunî mezuniyet istenmiş ve 5 inci madde teklif edilmiştir.

VI

1932 malî senesi bütçesi varidat ve masrafı tevaziün ettirilerek çıkarılmış ve o suretle tatbikına başlanmıştı. Bütçe tevaziünü bozmamak ve idareyi malî ve naktî müşküller karşısında bırakmamak için 1932 bütçesinin 5 inci maddesi vücuda getirilmiş ve bu suretle 1932 malî senesinde eski senelere ait borçların ödenebilmesi için behemehal varidat fazlalığı tahassül etmesi tediyat için şart koşulmuştur.

Mezkûr maddedeki şartların tahakkuk edememesi üzerine 1932 senesi içinde Devlete, müessesata ve efrada ait borçlarımız tediye edilememiştir. Bilhassa depozito ve % 10 lardan mütevellit efrat alacaklarının tediye edilememesi efradın şikâyetlerini ve idarenin malî haysiyetinin rahnedar olmasını intaç etmiş ve bu sebeple 1932 malî senesi içinde müşkül vaziyetler hâdis olmuştur.

1927 senesinden itibaren idaremizce yaptırılmağa başlanan hatların umumî muvazenedeki karşılığı ile hakikî sarfiyatımız arasındaki farklar binnetice işletme varidatından mühim bir kısmının inşaat işlerine sarfedilmesini intaç ettiğinden eşhas ve müessesata olan emanet borçlarının tediyesine imkân bulunamamış ve sene den seneye devreden borçlarımız gittikçe çoğalmıştır. Bu meyanda umumî müdürlüğün paket faizi ve itfasından Hazine ve Devlte bankasına borcu takriben (2 000 000) liradır. Bu paradan paketin 4 senelik itfasına tekabül eden bir miktarın (takriben bir milyon liradır) behemehal sarfı ve şimdije kadar yapılamayan itfanın yaptırılması hakikî bir zaruret ve mecburiyet şeklinde kendisini hissettirmektedir. İtfa yapılamaması dolayısıyla her sene verilmesi tasavvur edilen faizlere ilâveten ayrıca itfası yapılamamış tahviller için de faiz vermekteyiz. Bu vaziyeti idame ettirmek mubayaaya taksitlerini kanunla derpiş olunan hududun fevkine çıkarmak gibi bir mahzuru ve binnetice Devletin zararını müeddi olacaktır.

Bundan maada muhtelif vergiler ve saire dolayısıyla Hazineye de bir buçuk milyon liraya yakın borcumuz vardır. Efrat ve müteahhitlerin depozito ve sair matlubatı da bir milyon lirayı mütecavizdir. Bu sebeple 1933 malî senesi içinde müteahhakat matlubattan Hazine ve Devlet bankasına ait olanların malî genişliğe intizaren tecili cihetine gidilmekle beraber efrada ait emanet borçlarının bu sene de tehirine imkân olmadığından bu kısım için en az bir tahminle 500 bin liraya ihtiyaç vardır. Buna ilâveten 1933 malî senesi için konmuş olan takyidata rağmen bütçe muhammenatının tahakkuk etmemesi ve vacibütediye idare masraflarının öden-

mesi mecburiyeti dolayısıyla sene nihayetinde Ziraat bankasına karşı olan kısa vadeli avans borcu (1 500 000) liraya yakın bir zimmet devredecektir.

1933 muamelâtı naktiyesinin tedviri ve buna ilâveten bu kabîl emanet borçlarının tesviyesi ve 400 000 liralık bir stok itharı için 1933 senesindeki hakikî ihtiyacımız en az bir tahminle 2 milyon liradır. Bu sebeple kanunun 6 ncı maddesi 3 milyon liralık bir istikraz aktine mezuniyet talebini ihtiva etmektedir.

VII

Bu maddenin esas hükümleri geçen sene bütçe kanununun 11 inci maddesinden alınmıştır.

İdare mebanisinin müsait olmadığı mahallerde idare tarafından kirası verilmek suretile memura bina tahsisini âmir olan geçen seneki bütçe kanununun 11 inci maddesinin 2 inci fıkrası tatbikatta pek çok müşkülâtı müeddi olmuş ve evveleminde hane hakkından istifade etmekte olan memurinin icar mukavelelerinin umumî idare namına tahsisini icap ettiren bu muamele uzun sürmüştür ve aylarca tediyat yapılamamıştır.

Bedeli icarın kanunda musarrah olan 15 lirayı müteceviz olması halinde ise bu müşkilât daha ziyade artmış ve bedeli icarın doğrudan doğruya mucire verilmesi mecburiyeti dolayısıyla tatbikat hem memur ve hem de mucir için pek müşkilâtlı olmuştur. Bu seneki teklifle bu mahzurların bertaraf edilmesi düşünülmüş ve hane tahsisatı yine geçen seneki miktarda bırakılmakla beraber idarenin ev tahsisi işi ile iştigaline mahal kalmaması maksadile bu tahsisatın doğrudan doğruya istihkak sahiplerine tediyesi derpiş edilmiştir.

Asıl vazifesi hane tahsisini icap ettirmeyen ve fakat vekâlet veya diğer herhangi bir sebeple «E» cetveline dahil hizmetleri ilâveten deruhte eden memurinin, mebaninin müsait olduğu mahallerde bu haktan istifade etmeleri pek tabii bir keyfiyet olmakla beraber bu mecburiyetin yalnız idare mebanisinin müsait olduğu mahallere hasrı zarurî görülmüş ve hane olmayan yerlerde bu kısım memurlara tahsisat verilmeyeceğine dair ayrıca bir fıkra ilâve olunmuştur.

VIII

İdaremiz 1932 senesi bütçe kanununun seyahatlere taallûk eden «D» cetvelinin tarihi tatbikinden beri görülen mahzurlar dolayısıyla tadiline lüzum görülmüştür.

Ücretsiz seyahatlere ait kısmın ikinci maddesine (müceddeden tavzif ve hizmetten ayrılanlar) ilâve edildiği gibi memurların harcırâh kanunile muayyen efradı ailesi yerine beyannamelerinde muharrer efradı aile denilmiştir.

Birinci tadilden maksat, kanunun bunları zikretmemesinin bir unutulmadan ibaret olduğu kanaatindedir. İkinci tadil ise: memurlarımızın kısmı azamî ve bahusus istasyonlarda vazifedar olanların ekseri buldukları yerde ana ve babaları ve kardeşleriyle mukim ve sık sık tebdili mevki zarureti karşısındadırlar. Buna karşı seyahat ücretlerini vererek nakletmek memur için gayrimümkün olduğundan müracaat ve şikâyetler tevali etmekte ve daireleri de nakillerde bu hususatı nazarı dikkate almak mecburiyetinden dolayı servis noktai nazarından müşkil vaziyette kalmaktadırlar. Binaenaleyh nakillere, tayinlere ve vazifeden ayrılmalara munhasır kalmak üzere harcırâh kanununa dahil olmayan aile

efradına da seyahat hakkı verilmek zaruridir.

3 üncü maddeye senede bir defa yerine iki defa kaydi konulmuştur.

Her memurun senede 21 gün izin hakkı olduğu gibi iki sene iznini de birleştirerek 6 hafta izin hakkını talimatname kabul etmiştir.

Ekseri zamanlarda, değil 42 gün 21 gün bile bir memurun işten ayrılması servisi haleldar etmektedir. Servis şefleri bunu görmekle beraber memura o sene zarfında ikinci bir meccani seyahat hakkı verilmediği için zarurî olarak hatta 42 güne kadar uzaklaşmağı kabul mecburiyetinde kalmakta ve bundan dolayı işler sekteye uğramaktadır. Halbuki memur senede iki defa meccani seyahat edebilirse dairesinin şefi bu izni ikiye taksim suretile verebilir. Bu madde memurlarla birlikte seyahat edecek efradı aile, harcırah kanunu ile tahdit edilenler kaydile tahdit olunduğu için seyahatleri kabul edilenlerin adedi azaltılmıştır.

7 nci madde esasen kanunun ruhu dahilinde olduğu halde müphem yazılmasından dolayı hemen hemen umum posta memurlarına teşmil edilmiş olan şekil tadil edilmiştir.

Kanun yalnız hat üzerindeki telgraf merkezlerinin inşa ve tamiratına memur ve bu inşa ve tamiratı teftişle muvazzaf olanların seyahatlerini kabul etmişken bu müphemiyet yüzünden ücretsiz seyahat posta müdürlerine, muamelât müfettişlerine, murakıp ve muhakkiklere ve sair bu gibi inşaati teftişle alâkadar olmayan bir çoklarına teşmil olunmak mecburiyeti hâsıl olmuştur. Maddenin teklif veçhile tadili bu mahzuru ortadan kaldıracaktır.

10 uncu madde, banliyö mntakasında ikamet eden memurlarımızın bilâ kaydü şart banliyö trenlerinden istifade etmesine müsait olacak bir şekle ifrağ ve tadil edilmiştir.

Tenzilâtlı sayahatler kısmında (birinci) maddedeki vilâyet ve kaza merkezleri kaldırılmıştır.

İkinci maddenin muaddel şekli memurlarımızın seyahat etmeleri hiç te melhuz olmayan Sudan, Hindistan, Japonya ve saire gibi idareler memurlarına ancak tenzilâtlı, ücretli seyahati kabul etmeğimizdendir. Bu hatların memurlarına itilâflarımız mucibince esasen nısıf vermekteyiz.

«D» Cetvelinin diğer maddeleri aynı geçen seneki gibidir.

Yalnız ücretsiz seyahatler kısmında ajans ve yevmî gazeteler için verilen müsaadeye ait madde, 1483 numaralı teşkilât kanununun 8 inci maddesinden istifade edebilecekleri düşünülerek bu sene için teklif edilmemiştir.

IX

Beynelmilel şimendifericilik münasebatımızda mütekabiliyet şartile ücretsiz veya nısıf ücretle seyahatlere ait müsaadenamelerin takvim senesi itibarile muamele görmesi usul ve teamül iktızasından olduğu halde geçen seneki bütçe kanunu ile tadil ve yeniden tesbit edilen «D» cetveli hükmünün bütçe kanununa merbut olması dolayisile mebbe ve münteha tarihi malî sene üzerinden itibar edilmiş ve bu suretle bilhassa hariç müesseselerle olan temas ve münasebetlerimiz karışmıştır.

9 uncu madde ile teklif edilen şekli seyahat müsaadenamelerinde beynelmilel müteamil usulün tatbikını istihdaf etmektedir.

Bu maddenin ikinci fıkrası ile teklif olunan tahdidat 1483 numaralı kanunun 8 inci maddesinin birinci fıkrası mucibince demiryolları ile alâkadar eşhasa verilecek permilerin idare menfaati noktai nazarından tahdidi düşüncesinden mütevellittir.

X

Eskişehir aile mektebi pansiyonu için geçen seneki bütçe kanununun 15 inci maddesi mucibince muamele yapılmış ve bütçeye konan (30 000) liralık tahsisat tamamen Maarif cemiyetine verilmiştir. Bu seneki teklif maktu bir tahsisat hükmünde olan, geçen seneki maddeyi tadilentalibe başına tesbit edilecek bir pansiyon ücretinin tediyesi gayesini istihdaf etmektedir.

XI

Anadolu demiryollar idaresince kuraklık senelerinde Eskişehir çiftçilerine tevzi edilen tohumluklar bedeli mezkûr hattın Devletçe mubayaası dolayısile idaremize intikal etmiş ve halen bu idare matlûbunun tahsili için kanunî takibata tevessül edilmiştir.

Borçlu çiftçilerin pek muztar vaziyette oldukları anlaşılmiş ve kanunî takibat icra safhasına intikal ettirilmekle beraber bu borcun tehiri takibi Ziraat vekâletinden iltimas edilmiştir. Bu matlûbun tahsili için şimdiye kadar müstakillen bir avukat istihdam edilmiş ve pek dağınık ve miktarı beş yüzü mütecevaz olan borçlular için bir çok da masraf yapılmıştır. Takibatın tehiri bu masrafın temadisini müeddi olacağından icra suretile de tahsili mümkün olamayacağı anlaşılan bu borcun terkinin kaydi daha münasip ve faideli görülmüştür.

XII

Nakliyat vergilerinin tahsil edildiği ayı takip eden 45 gün zarfında ait olduğu malsandıklarına tediyesi 25 - VI - 1932 tarih ve 2030 numaralı kanunun 1 inci maddesi iktızasından bulunmaktadır.

Idaremize ait hatların bilet satışları kendi gişelerimizden maada Kuk ve Yataklı vagonlar şirketi ve buna mümasil Avru pa nakliyat acentaları vasıtasile icra edilmekte ve bu acentalar tarafından satılan biletlerden tahsil olunan nakliye vergileri için iktızasına göre tahsilinden pek sonra idaremiz kasasına girmektedir.

Bu cihet için Maliye vekâleti celilesi ile bilmuhabere bir sureti hal bulunmuş ise de; idaremizde tatbik olunan merkezî muhasebe usulü dolayısile nakliye vergilerinin merkezce hesaplarına kaydi şebekenin uzunluğu ve bir kısım yerlerle henüz irtibat temin edilmemiş olması gibi sebeplerle gecikmekte olduğundan kanunda tayin edilen müddet zarfında nakliye vergisi tahsilâtının tamamen tesbiti mümkün olamamakta ve bizzarur alâkadar yerlerden telgrafla sorularak alınan cevaplara göre reddiyat yapılmakta ise de; telgrafların hatalı olması ve bazan istenilen zamanda malûmat alınmaması gibi sebeplerle vergilerin malsandıklarına yatırılması gecikmekte ve reddedilen miktarlar da hakikî tahsilâtın fazla veya noksan olmaktadır.

Fazlanın istirdadı mümkün ise de; noksan retlerde % 10 cezanın âmiri ita ve mesul muhasiplerden tazmini icap etmekte olduğundan bu cihet mesul mevkide olanlar için fevkalâde müşkülâtı müeddi olmaktadır.

Bu madde ile teklif olunan müddet hakikî vaziyetinin tesbiti için zarurî olan zamandan ibarettir.

XIII

Bu madde geçen seneki bütçe kanununun 16 nci maddesinden alınmış ve muhasebei umumiye kanununa tevfikân irat getiren emlâk vergileri dahi «E» fıkrası tahtında maddeye ilâve edilmiştir.

XIV

Devlet demiryolları teşkilâtına dahil inşaat reisliğinin ayrı bir kanunla Nafia vekâletine raptı ve inşaat işlerinin vekâleti mezkûrece idaresi takarrür etmesi üzerine Devlet demiryolları inşaat ve işletme umumî müdürlüğünün unvanı da işletme umumî müdürlüğüne tahvil edilmiş ve inşaat işleri idaremizden ayrılmıştır.

Miktarı 140 milyona yakın bir meblâğı ihtiva eden inşaat işlerinin 1930 malî senesi nihayetine kadar olan muamelâtı idaremizde kalmış ve bu hesabın tasfiyesiyle 1930 hesabı katisinde gösterilmesi muktazi bulunmuştur.

Mukaveleleri mucibince inşaat şirketlerine avans suretile vukubulan tediyatın halen evrakı sarfiyeleri mevcut olup bütçedeki tahsisatından mahsubu icap eden miktar (25) milyon liraya karıptır.

Muhtelif senelerde yapılan bu işlerin 1930 bütçesi inşaat tahsisatından mahsubu mümkün olamadığından bundan evvelki senelerde iptal edilmiş olan tahsisat karşılık tutularak mütehakkak inşaat masraflarının eski seneler bütçe tahsisatından iptal edilenler karşılık tutularak mahsuplarının icrası suretile inşaat hesaplarının tasfiyesi zarurî görülmüş ve bu sebeple 12 nci madde teklif edilmiştir.

XV

Bu madde 1932 bütçe kanunu ile vazedilen hükümlerden 1933 senesi için de meri olması lâzımgelenler içindir.

XVI ve XVII

Formaliteden ibarettir.

Bütçe encümeni mazbatası

T. B. M. M.
Bütçe encümeni
M. No. 95
Esas No. 1/512

14 - IV - 1933

Yüksek Reisliğe

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1933 malî senesi bütçe kanun lâyihası ile esbabı mucibesinin ve lâyihaya merbut cetvellerin gönde-

rildiğine dair Başvekâletin 27 şubat 1933 tarih ve 6/520 numaralı tezkeresi encüme-nimize havale buyurulmuş olduğundan Maliye ve Nafia vekilleri beyler ile Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürü bey hazır oldukları halde tetkik ve mütalea olundu:

Bu idarenin 1933 malî senesi için teklif olunan bütçesinde tahmin olunan varidat miktarı 14 400 000 ve masraf miktarı da 16 099 046 lira olduğuna göre teklifte açık vardır.

Esasen idarenin 1931 senesinden evvel inşaat ve işletme işleri ve bütçeleri müş-terek olduğu için inşaat tahsisatı işletme işlerine de karıştırıldığından işletmenin hakikî açığı gözükmemekte idi.

1931 senesinden itibaren inşaat işlerinin Nafia vekâletine devredilmesi üzerine bu tarihten evvel inşaat borcu olarak görünen 9,5 milyon liranın ödenmesi 1932 mu-vazenei umumiye kanununun 14 üncü maddesi ile maliyeye devredilmiş ve bu suretle işletme idaresi üzerindeki borçlardan mühim bir kısmı kaldırılmıştır. Ancak İşletme umum müdürlüğünün 1931 ve 1932 seneleri için dairesince teklif olunan bütçelerde tahmin edilen varidat miktarları üzerinden encümeince tenzilât yapıl-masına rağmen tesbit olunan varidat miktarları elde edilememiş ve inşaat parasın-dan da eklemek mümkün olamadığından mezkûr seneler bütçelerinin verdiği açık-lar müessesenin nakit vaziyetini daha sıkıntılı bir devreye sokmuştur.

İdarenin hali hazırdaki malî vaziyeti ve belli başlı borçları şunlardır:

Lira

1 000 000	Aksiyon ve obligasyonlardan merkez bankasına tevdi edilen paketin kupon bedellerine,
1 000 000	İşbu paketin Maliyede bulunduğu zamana ait kupon bedellerinden,
800 000	Evvelki senelere ait nakliyat ve sair vergilerden Maliyeye,
1 500 000	1932 malî senesi bütçesinde verilen salâhiyete binaen Ziraat banka-sında açılan hesabı cari,
500 000	Evvelki senelere ait ve kısmen inşaat müteahhitleri teminatı para-larından ve kısmen de müstahdemin ücretlerinden emanet hesabın-da toplanan
200 000	Kömür mübayaasından Ereğli kömür şirketine

Bu borçlara ilâveten mayıs 1933 ayında kupon bedellerine tediyesi meşrut tak-riben bir milyon lira ile 1932 malî senesinin son üç ayı zarfında hasılatın ademi mü-saadesine binaen az çok teraküm edecek olan işletme borçlarının da ayrıca nazarı dikkate alınması icap eder. Binaenaleyh Devlet demiryolları ve limanları işletme idaresi, 1933 malî senesine yukarıda izah olunan vaziyetle dahil olacaktır.

Bu malî vaziyetin üç mühim sebepten ileri geldiğini görmekteyiz:

1 - Umumî iktisadî buhran dolayısıyla ticaret hacminin küçülmesi ve bu sebeple nakliyatı umumiyenin azalması,

2 - Zatülhareke vesaitin müessir bir surette demiryollarına rekabeti,

3 - Yeni inşa edilerek işletme idaresine devredilen hatların seneden seneye ço-ğalması.

İktisadî buhranın tesirinden kurtulmak idarenin elinde değildir. Hasılatın sene- den seneye düşmesine karşı idarenin de teşkilât ve masraflarında azamî tasarrufa riayet etmesi ve iktisadî icaplara göre tarifelerde değişiklik yapılarak nakliyatın tezyidini temin edecek mütefavit usuller ihdası lâzımdır.

1931 ve 1932 bütçeleriyle teşkilâtta mühim miktarda tenkihat yapılmış ve iki se- ne zarfında işletmeğe devredilen yeni hatların teşkilâtı hariçten memur alınmaksı- zın mevcut memurlardan tefrik edilenlerle ikmal edilmiş olmasına rağmen kadrolar- ının bir daha gözden geçirilmesi lüzumuna kailiz.

Ancak bu işleri tam bir mütehassıs gözü ile görerek hattın iktisadî esaslara ve tasarruf usullerine göre tarife ve teşkilât işlerini tetkik ettirmek maksadile hariçten kifayetli bir mütehassısın celbi için 1931 bütçesile Hükûmete salâhiyet verilmiş ve 1932 bütçesile de aynı salâhiyet teyit edilmiş ise de mütehassısın getirilebilmesi an- cak malî senenin son aylarında mümkün olabilmıştır. Bu itibarla tarife ve teşkilât iş- lerinde mütehassıs raporu alındıktan sonra son kararı vermek daha muvafık olaca- ğı mülâhazasile 1933 kadrosunun 1932 kadrosu gibi kabulü zarurî görülmüştür.

Zatülhareke vesaitin rekabeti demiryollarının menfaatlerini tahrip etmekle kal- mayıp, bu vasıtaları işletenler de ellerine geçen parayı benzin, yağ, lâstik sarfiyatı- na mukabil harice vermekte ve bu sebeple hiç bir şey kazanmamaktadırlar. Bu vazı- yet aynı zamanda at cinsinin azalmasına ve arpa sarfiyatının da düşmesine sebep olmaktadır. Zatülhareke vesaitin kendi hususiyeti dahilinde hareket ve iş üzerine temin eylediği kolaylık kabili inkâr değildir. Fakat bu kolaylıkların memle- ketin esash menfaatlerini ihlâl etmeyecek surette tayin ve tahdit edilmesi de lâ- zımdır. Bir çok memleketlerde yapılmakta olan bu tayin ve tahdit keyfiyetini bi- zim de demiryollarına amudî ve muvazî şoseler itibarile faaliyet sahalarını derpiş etmekteğimizde zaruret vardır. Geçirilen seneler zararadır.

İdare hat üzerinde işleyen otobüslerden celbederek bunlarla ayrıca ve ucuz yol- cu nakletmek teşebbüsünde bulunmaktadır ve bunun için de bu sene bütçesine bir miktar tahsisat konulmuştur.

Bundan başka idare şebekenin uzak mesafeli bazı kısımlarında yolcu nakliyat ücretlerinde mühim tenzilât yapmıştır. Fakat bunlara rağmen zatülhareke vesaitin rekabeti yine devam edecektir. Meseleyi daha esash surette tetkik ve mütalea ede- rek karara bağlamak ihtiyacındayız.

İşletmeğe yeni devredilen hatların, iktisadî buhran ile zatülhareke vesaitin re- kabeti olmasa dahi ilk senelerde açık vermesini tabii görmek icap eder.

Nüfusu kesif, nakliyatı daha çok olan mamur mahallerde vaktile sermayeleri kıs- men istikraz suretile tedarik olunupta imtiyaz suretile işlettirilmiş demiryollarının işletme açıkları için kilometre teminatı olarak bir çok vilâyetlerin âşar hasılatı kar- şılık gösterildiği malûmdur.

Halbuki içinde bulunduğumuz senelerde yeni hatların ayrıca da buhran yüzünden nakliyat azlığı ve otobüs, kamyon rekabeti ile de işletme açıkları artmaktadır.

Devlet demiryollarının işletme açığını mütalea ederken doğrudan doğruya Dev-

let hesabına posta için yaptığı meccanî nakliyat hariç olmak üzere sülüs ücretle icra eylediği nakliyattan aldığı mebalîğ işletme maliyet fiatının nısfına bile tekabül etmemektedir. Bu suretle meccanen yapılan nakliyat ile sülüs ücretle icra edilen nakliyatın maliyet fiatı verilmek icap etse senede iki milyon liraya yakın bir paranın daha idareye verilmesi lâzımgelir.

Hatlar, Devletin malı olduğuna göre işletme açığının ya Devletçe kapatılması veyahut Devlet hesabına yapılan nakliyattan maliyet fiatına göre ücret alınması aynı neticeye müntehi olacağından bu müessesenin malî müşkülâtının daha ziyade artmaması için Maliye vekili beyin de iştirakile encümenimizde cereyan eden müzakere neticesinde idarenin Hazinei maliyeye olan borçlarının hesaplaştırılması ve diğer borçları için de tediye imkân ve şartlarının araştırılması lüzumuna kail olduk. Ancak 1932 malî senesinin nihayeti alınarak yeni malî seneye kadar olan muamelât ve hesabatın katî blânçosu tanzim edildikten sonra daha hakikî rakamlara göre gelecek içtima senesinde bu hesaplaşma ile müessesata olan borçların tediye usul ve imkânlarını karara bağlamak neticesine vâsıl olduk.

Varidat kısmı

1933 senesi için teklif olunan muhammen varidat miktarı 14 400 000 liradır. Hesabatı merkezde toplanan 1932 senesinin dokuz aylık hasılatı 9,5 milyon lira olduğuna ve bakiye üç ay için de 2,5 milyon lira tahmin edilebildiğine göre 1932 bütçesinin varidat cetvelindeki muhammenat miktarı 2,5 milyon lira noksanile 12 000 000 liraya baliğ olacaktır.

Bu hale göre 1933 varidatının tayininde aşağıda yazılı bir iki sebep hariç olmak üzere, umumî iktisadî şeraitte bir değişiklik ve ciddi salâh eseri görülemediğinden önümüzdeki senenin geçen seneye nisbetle daha geniş ve daha feyizli olabilmesi ihtimali de şimdiden kestirilemeyeceği cihetle bir kaç senedenberi tahmin edilen varidat, tatbikatta tahakkuk ettirilemiyerek seneden seneye hasılatın düşmesi bütçelerinde açık vermek ve nakit muamelelerinde müşkülâtı mucip olmaktan başka bir işe yaramamıştır. Bu itibarla 1933 senesi varidatını 1932 senesinde elde edilen hasıllardan daha fazla tahmin eylemeyi encümenimiz muvafık bulmuştur. Ancak 1933 senesinde işletme şebekesi meyânında bulunactk olan Adana - Fevzipaşa kısmının varidatı ile inşaat idaresinden işletmeğe devrolunacak diğer kısımlar için tahmin olunan varidat ile Ergani hattının inşasına başlanmasından dolayı demiryollarının nakledeceği inşaat malzemesi nakil ücretlerinden hâsıl olacak farkları ilâve etmek suretile ve büyük bir nikbinlikle varidat yekûnu ekseriyetle 13 937 000 lira olarak tahmin ve kabul edilmiştir.

Masraf kısmı

Masraf kısmını ihtiva eden fasıllar ayrı ayrı tetkik edilerek demiryollarının işlemlerini temin edecek derecede ve asgarî hadler üzerinden hesap edilmiştir.

Birinci faslın birinci maddesinde daimî memur ve müstahdemler için teklif edilen 4 293 000 liralık tahsisat Devlet demiryolları işletme idaresine 27 nisan 1933 ta-

rihinde devir ve teslim edilecek Adana - Fevzipaşa hattında istihdam edilecek personel de dahil olmak suretile 267 000 lira noksanile 4 026 000 lira olarak tesbit edilmiştir.

Bu faslın 2 inci muvakkat memur ve müstahdemler maddesinde teklif olunan 215 000 lira tahmil ve tahliyeden dolayı eşya sahiplerinden alınan ücret münasebetile varidat dahi temin ettiği cihetle işin icapları düşünülerek 185 000 lira olarak kabul olunmuştur.

Açıkta kalacak memurlara verilecek tazminat maddesi için 5 000 liralık tahsisat kabul edilmiştir.

İkinci faslın birinci maddesi idarenin teklifinden 10 000 lira noksanile ve 2 inci maddesi idarenin teklifi veçhile, 3 üncü maddesi 5 000 lira noksanile 25 000 lira olarak kabul ve bu paranın idare tarafından mektebe gönderilecek azamî altmış talebenin iase, ibate, ilbas ve tedrisleri temin edilmek şartile Maarif cemiyetine verilmesi tensip ve bu maksatla bütçe lâyihasının 10 uncu maddesi de tadil edilmiştir.

Bu faslın 5 inci Avrupada tahsil masrafı maddesine idarenin teklifinden 500 lira noksanile 2 000 lira kabul olunmuştur.

3 üncü harcırarh faslının 1 inci memur ve ikinci müfettişler harcırarhı maddelerindeki tahsisatın 1932 bütçesine nazaran fazlalığı; bu sene ilâve edilen hatlardan mütevellit bulunduğu hakkındaki izahat muhik görülerek 1 inci maddesi 5 000 lira noksanile ve 2 inci maddesi teklif veçhile kabul edilmiştir.

4 üncü faslın 1 inci maddesi tekliften 30 000, 2 inci maddesi 2 000 lira noksanile, 3 üncü maddesi teklif veçhile, 4 üncü ilâm maddesi için 5 000 yerine 4 000 lira, 5 inci maddesi teklifin aynı olarak, 6 ncı, misafir kabul masrafı dahil olmak üzere müteferrik masraflar maddesi için 3 000 lira noksanile 20 000 lira ve 7 inci temsiliye masrafı için de 2 000 yerine 1 000 lira olarak kabul olunmuştur.

5 inci işletmeden mütevellit idare masrafları faslının yalnız 1 inci kilometre tazminatı maddesinden 10 000 ve 4 üncü zarar ve ziyan maddesinden 1 000 lira tenzilile diğer maddeler idarenin teklifi veçhile kabul edildi.

6 ncı işletme masrafları faslının 1 inci mebanî, muharrik ve müteharrik edevatın tenvir, teshin, mahrukat, yağ ve sair müstehlek mevât masrafları maddesi 95 000 lira noksanile 2 030 000 lira, 2 ncı maddesi 1 404 000 lira, 3 üncü maddesi 178 000 lira noksanile 1 872 000 lira ve 4 üncü fevkalâde sel tahribatı maddesi aynen, 5 inci mebanî tamiratı maddesi 3 000 lira noksanile 150 000 lira, 6 ncı maddesi teklif veçhile, 7 ncı maddesi 5 000 lira noksanile ve 8 inci maddesi teklif gibi kabul edilmiştir.

7 ncı fidanlıklar masarifi umumiyesi faslında 1932 bütçesinde esashı tadilât ve tenkihat icrâ olunduğundan bu faslın tahsisatı idarenin teklifi veçhile geçen senenin aynı olarak kabul olunmuştur.

Siğorta ücret ve sermayesine ait 8 inci fasıl tahsisatı 2 000 lira tenzil edilerek 30 000 lira olarak tespit edilmiştir.

9 uncu mütenevvi masraflar ve 10 uncu düyunat fasıllarının ihtiva ettiği maddeler mukannen tediya müstelzim ve hesabata müstenit masrafları gösterdiğinden bu iki faslın maddelerine mevzu tahsisat teklif veçhile kabul olunmuştur.

11 inci tesisat ve tevsiat masrafları bu sene kısmen yeniden yapılacak ve kısmen tamir ve tecdit suretile meydana getirilecek ehemmiyetli ve mübrim mesaiyi ihtiva etmektedir. 1 inci Ankara - Beylikköprü arasındaki hattın tamiri, 2 inci Canbazkaya köprüsünün tezdidi, 3 üncü istasyon tevsiatı maddeleri aynen idarenin teklifi veçhile kabul edilmiş ve bu sene Eskişehirde tesis edilmekte olan şeker fabrikasına pancar yetiştirecek istasyonlarda nakliyatı kolaylaştırmak için ilâveten inşası lâzımgelen vagon kantarları bedel, temel ve kantarların kurulma masrafları için 4 üncü madde ile istenilen 63 000 lira yerine 20 000 ve 5 inci pancar nakliyatı için rampa inşası maddesi de 50 000 yerine 15 000 lira olarak kabul olunmuş ve elyevm muharrik ve müteharrik bütün cer vasıtalarını tamir etmekte bulunan en mühim fabrika ve atelyeleri ihtiva eden Eskişehirde yalnız atelyede çalışan amele yekûnu 800 ü müteceviz olduğu gibi iki büyük hattın içtima ettiği mühim bir merkez olması hascibile mevcut hastanenin gerek malzeme ve gerek bina itibarile kifayetsizliği pek açık görülmüş ve bu şekilde idamesinin de doğru olmayacağı mülâhaza edilmiş olmakla ihtiyaca cevap verebilecek yeniden bir hastane inşa ve tesisi için bu fasla 6 inci madde olarak 25 000 lira konulmuştur.

7 inci oksijen fabrikası tesisi maddesine idarenin teklifi veçhile 20 000 lira, 8 inci Toros tahkimatına 80.000 lira, 9 uncu demir köprüler tahkimatı ve demir inşaatı maddesine 73 000 lira, 10 uncu mubayaa olunacak demiryolları otobüsleri maddesi için de 50 000 lira tahsisat kabul edilmiştir.

12 inci Anadolu, Mersin - Tarsus ve Adana hatlariyle Haydarpaşa liman ve rıhtımının senelik faiz ve itfa mürettebatı mukavelesine göre muayyen ve hesaba müstenit olmakla teklif veçhile kabul olunmuştur.

13 üncü ecnebi mütehasısları ve bunlara tefrik edilecek tercüman ücreti de teklif gibi 45 000 lira olarak kabul edilmiştir.

14 üncü tekaüt, dul, yetim maaşı faslı bu sene görülen kanunî lüzum ve zaruret üzerine açılmış ve 2 000 lira tahsisat konulmuştur.

Yukarıda arzettiğimiz izahat ve tafsilâta göre Devlet demiryolları ve limanları idaresinin 1933 senesi bütçesile teklif ettiği (A) cetvelinde gösterdiği bilûmum masrafı yekûnu 16 099 046 lira olduğu halde encümenimizce yapılan tetkikattan sonra 678 719 liralık bir tasarrufla 15 420 327 liralık tahsisat kabul edilmiştir.

Lâyihannın birinci ve ikinci maddeleri varidat ve masraf cetvellerinde yapılan tenziller dolayısıyla tesbit edilen yekûnlara göre yeniden yazılmıştır.

Üçüncü maddeye merbut kadro cetveli umumî izahat meyanında arzolunduğu üzere 1932 kadroları esası dairesinde tadilen kabul edilmiştir.

Lâyihannın 4 üncü ve 5 inci maddeleri ibareye ait bazı tadilâtlarla kabul edilmiştir.

Lâyihannın 6 inci maddesi idarenin 1932 bütçe kanununda mevcut 7 inci maddesi-

hin bazı tadilâtlarla teklif edilen şekli olup 1933 senesi bütçe açığı ile evvelki senelere ait emanet borçlarının ödenmesi ve nakit işlerinin tanzimi için Maliye vekâletinin kefaleti ile (Ziraat bankasına olan takriben 1,5 milyon lira borç dahil hesap edilmek şartıyla) 3 000 000 liraya kadar kısa vadeli istikraz akti veya bankalar nezdinde hesabı cari açılması salâhiyetine dairdir. Cüzî tadilâtlarla kabul edilmiştir.

Lâyihanın 7 nci maddesi idarenin 1932 bütçe kanununda mevcut 11 inci maddenin tatbikat neticesine göre teklif edilen muaddel şekli olup gerek cetvelde ve gerek madde metninde bazı tadilât yapılmak suretile kabul edilmiştir.

Lâyihanın 8 inci maddesi teklif veçhile kabul edilmekle beraber 1932 bütçe kanununun 9 uncu maddesine matuf hükmün madde metnine alınması suretile tadilen ve 9 uncu madde ise teklif veçhile kabul olunmuştur.

Lâyihanın 10 uncu maddesi masraf bütçesinin 2 nci faslının 3 üncü maddesi münasebetile izah olunduğu üzere tadilen kabul edilmiştir.

Lâyihanın 11 inci maddesi ile, vaktile Anadolu demiryolları idaresince Eskişehir çiftçilerine tevzi edilen ve senelerden beri alınmayan tohumluk bedelinden idarenin matlubu olan mebalîğin terkinini kaydi istenilmektedir.

Encümenimizce bu bapta cereyan eden müzakere neticesinde bu alacakların toptan terkinini cihetine gidilmeyerek fukara olup ödeyemeyecekleri Eskişehir vilâyetinden bildirilecek olanlara munhasır olmak üzere borç kayıtlarının terkin edilmesi ve verebileceklerden tahsil edilmesi suretile madde tadilen kabul edilmiştir.

Devlet demiryolları işletme idaresinin uzak ve yakın muhtelif şubelerinden gönderilecek paraların toplanması ve kanunen muayyen müddet zarfında Maliyeye yatırılması müşkülâtından dolayı teklif olunan 12 nci madde ile geçen sene bütçe kanununda dahi mevcut olan 13 üncü madde teklif veçhile kabul edilmiştir.

Lâyihanın 14 üncü maddesi, 1930 malî senesi gayesine kadar sarfolunupta henüz mahsubu icra edilmeyen masrafların eski seneler bütçelerinde istimal olunmayan tahsisatları karşılık tutularak 1933 malî senesi bütçesinde açılacak bir faslı mahsusa kaydi suretile mahsup muamelesinin icra olunabileceğine dair olup encümenimiz idarenin eski seneler muamelâtından açıkta kalmış işlerinin tamamen tasfiye edilmesini muvafık görmüş ve maddeyi bazı tadilâtlarla kabul eylemiştir.

15 ve 16 nci maddeler lâyhaya encümenimizce yeniden ilâve edilmiştir.

1932 senesi bütçe kanununun 14 üncü maddesile işletilmesine müsaade olunmayan matbaanın 1933 malî senesi zarfında dahi faaliyette bulunması muvafık görülmemiş ve bu sebeple 1932 bütçe kanunundan, hükümlerinin 1933 malî senesinde de meri olması 15 inci madde ile teklif edilen maddeler arasına 14 üncü madde dahi ilâve edilmiştir.

Şekle ait olan 16 ve 17 nci maddeler 18 ve 19 uncu maddeler halinde aynen kabul edilmiştir.

Yukarıda arz ve izah edildiği veçhile encümenimizce esaslı bir surette tetkik ve mümkün olan tadilatı icra edilen kanun lâyihası Umumî heyetin yüksek tasdik ve tasvibine arz olunur.

Reis Gümüşane <i>H. Fehmi</i>	Reis V. Konya <i>K. Hüsnü</i>	Aza Çorum <i>Mustafa</i>	Aza Edirne <i>Faik</i>	Aza Elâziz <i>H. Tahsin</i>	Aza Erzurum <i>Asım</i>
Aza Erzürum <i>Aziz</i>	Aza Giresun <i>Kâzım</i>	Aza İstanbul <i>Sadettin</i>	Aza Isparta <i>Mükerrem</i>	Aza Kayseri <i>A. Hilmi</i>	Aza Kırklareli <i>M. Nahit</i>
Aza Sivas <i>M. Remzi</i>	Aza Manisa <i>M. Turgut</i>	Aza Aksaray <i>Süreyya</i>	Aza Sivas <i>Rasim</i>		

Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1933 malî senesi bütçe kanunu lâiyhası

HÜKÜMETİN TEKLİFİ

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğünün 1933 malî senesi masarifi için merbut «A» işaretli cetvelde gösterildiği üzere (16 099 046) lira tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — Mezkûr umumî müdürlüğün 1933 malî senesi zarfında cibayet edeceği varidat merbut «B» işaretli cetvelde gösterildiği veçhile (14 400 000) liradır.

MADDE 3 — Umumî müdürlüğün 1933 malî senesi memur ve müstahdemleri ile vesaiti nakliye kadroları merbut «C» işaretli cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 4 — Umumî müdürlük tarafından işletilmekte olan demiryollar, limanlar ve iskelelerin bütün varidat ve hasılatı bunlara mahsus kanun ve nizamnameler dairesinde tahsil olunur.

Erzurum - Sarıkamış ve şubati demiryolları için 1929 bütçesine merbut «C» işaretli tarife ahkâmı 1933 malî senesinde dahi tatbik olunur. Bu tarifede tenzilât icrasına Nafia vekili salâhiyettardır.

MADDE 5 — Umumî müdürlükçe bütçenin ücret ve masraf fasıllarına yapılacak tasarruflarla tahakkuk edecek varidat fazlalıkları karşılık tutularak Anadolu - Mersin - Tarsus - Adana ve Haydarpaşa liman ve rıhtım ve Samsun sahil demiryolları hisse senedi ve tahvilâtı mubayaa olunur.

MADDE 6 — İşletmenin 1933 malî senesi muamelâtı naktiyesinin tedviri ve geçmiş senelere ait emanet borçlarının tediyesi ve (400 000) liraya kadar stok itharı için işletme umum müdürlüğü (3) milyon liraya kadar kısa vadeli istikraz aktine ve Bankalar nezdinde hesabı cari küşadına ve Maliye vekili de bu istikraza kefalet etmeğe mezundur.

BÜTÇE ENCÜMENİNİN TADİLİ

MADDE 1 — Devlet demiryolları ve limanları işletme umum müdürlüğü 1933 malî senesi masarifi için merbut (A) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 15 420 327 lira tahsisat verilmiştir.

MADDE 2 — Umum müdürlüğün 1933 malî senesi zarfında cibayet edeceği varidat merbut (B) işaretli cetvelde gösterildiği üzere 13 937 000 lira tahmin edilmiştir.

MADDE 3 — Umum müdürlüğün 1933 malî senesi memur ve müstahdemleri ile nakil vasıtaları kadroları merbut (C) işaretli cetvelde gösterilmiştir.

MADDE 4 — Umum müdürlük tarafından işletilmekte olan demiryollar, limanlar ve iskelelerin bütün varidat ve hasılatı bunlara mahsus kanun ve nizamnameler dairesinde tahsil olunur.

Erzurum - Sarıkamış ve şubati demiryolları için 1929 bütçesine merbut (C) işaretli tarife ahkâmı 1933 malî senesinde dahi tatbik olunur. Bu tarifede tadilât icrasına Nafia vekili salâhiyettardır.

MADDE 5 — Bütçenin ücret ve masraf fasıllarından yapılacak tasarruflarla tahakkuk edecek varidat fazlalıklarından bütçe masrafları temin edildikten sonra bakiyesi karşılık tutularak Anadolu, Mersin - Tarsus - Adana ve Haydarpaşa liman ve rıhtım ve Samsun sahil demiryolları hisse senedi ve tahvilâtı mubayaa olunur.

MADDE 6 — 1933 malî senesi muamelâtı naktiyesinin tedviri ve geçmiş senelere ait emanet borçlarının tediyesi ve 400 000 liraya kadar stok iddihari için umum müdürlük (mevent hesabı cari dahil) 3 000 000 liraya kadar kısa vadeli istikraz aktine ve bankalar nezdinde hesabı cari küşadına ve Maliye vekili de bu istikraza kefalet etmeğe mezundur.

MADDE 7 — Devlet demiryolları ve limanları işletme idaresine ait olan binalarda kirasız olarak ikamet etmek hakkını haiz olan ve ikamet mahallinde idareye ait bina bulunmaması dolayısıyla kendilerine hane tahsisatı itası icap edenler merbut (E) cetvelinde gösterilenlerden ibarettir.

Aslı vazifesi (E) cetveline dahil olmadığı halde ilâve vazife veya vekâlet suretile bu cetvelde gösterilen vazifelerden birini deruhde eden memurine, idare mebanisi müsait olduğu takdirde ev tahsis olunur. Bu şekilde munzam vazife alanlar hane tahsis edilmemiş olsa bile hane tahsisatı verilmez.

İdare mebanisi müsait olmayan mahallerde haneye müstahak memurine verilecek tahsisatların azamî haddi ayda (15) lirayı tecaviüz edemez.

İdareye ait binaların müsait olması dolayısıyla bu cetvelde gösterilen memur ve müstahdemlerden gayrisinin ikametine tahsis olunacak binaların mukimlerinden 1932 malî senesi bütçe kanununun 11 inci madesi mucibince Maliye ve Nafia vekillerince tensip olunan miktarda kira alınmasına devam olunur.

Demiryollarının resmî işlerine elverişli olan binalar hizmete tahsis olunur. Hizmette kullanılmayanlar kiraya verilir.

Bu madde hükmüne muhalif olan mevzuat 1933 malî senesinde de tatbik olunmaz.

MADDE 8 — Hükmü 1933 malî senesine de şamil olan 1932 malî senesi bütçe kanununun 9 uncu maddesi mucibince Devlet demiryolları şebekesi üzerinde ücretsiz veya tenzilâtlı ücretle seyahat etmek salâhiyetini haiz olanlar merbut «D» işaretli cetvelde gösterilenlerden ibarettir.

MADDE 7 — Devlet demiryolları ve limanları işletme idaresine ait binalarda kirasız olarak ikamet etmek hakkını haiz olan ve ikamet mahallinde idareye ait bina bulunmaması veyahut bulunan binaların, memuriyet dereceleri itibarile memur ve müstahdemlerin ikametlerine tahsisi, idarenin zararını mucip olması dolayısıyla kendilerine hane tahsisatı verilmesi icap edenler merbut (E) cetvelinde gösterilenlerden ibarettir.

Aslı vazifesi (E) cetveline dahil olmadığı halde ilâve vazife veya vekâlet suretile bu cetvelde gösterilen vazifelerden birini deruhde eden memur ve müstahdemlere idare binaları müsait olduğu takdirde hane tahsis olunur. Bu şekilde munzam vazife alanlara hane tahsis edilmemiş olsa bile hane tahsisatı verilmez.

Haneye müstahak memur ve müstahdemlere verilecek tahsisatın azamî haddi, ayda (15) lirayı geçemez. İdareye ait binaların müsait olması dolayısıyla bu cetvelde gösterilen memur ve müstahdemlerden gayrisinin ikametine tahsis olunacak binaların mukimlerinden Maliye ve Nafia vekillerince tensip olunan miktarda kira alınmasına devam olunur. Demiryollarının resmî işlerine elverişli olan binalar hizmete tahsis olunur. Hizmette kullanılmayanlar kiraya verilir.

Bu madde hükmüne muhalif olan mevzuat 1933 malî senesinde tatbik olunmaz.

MADDE 8 — Devlet demiryolları şebekesi üzerinde 1933 malî senesi zarfında ücretsiz veya tenzilâtlı ücretle seyahat etmek salâhiyetini haiz olanlar merbut (D) işaretli cetvelde gösterilenlerden ibarettir. Devlet demiryolları ve limanları idareci umumîyesinin teşkilât ve vazâifine dair 23 mayıs 1927 tarih ve 1042 numaralı kanunun 24, 28, 30 ve 34 üncü maddelerinin eşhas nakliyatına ait hükümlerile bu kanunu muaddil 1 haziran 1929 tarih ve 1483 numaralı kanunun sekizinci maddesinin ikinci fıkrası hükmü 1933 malî senesi zarfında tatbik edilmez.

MADDE 9 — «D» cetveli mucibince ücretsiz veya tenzilâtlı ücretle seyahat edeceklerin daimî veya muvakkat müsaadenameleri takvim senesi itibarile ita ve tecdit olunur.

Devlet demiryolları ve limanları umumî idaresinin teşkilât ve vazifelerine dair olan 1483 numaralı kanunun 8 inci maddesine tevfiikan idare encümenince ita olunacak müsaadenamelerin adedi 400 ü geçemez.

MADDE 10 — 1932 bütçesi ile pansiyon haline ifrağ edilmiş olan Eskişehir Aile mektebi pansiyoner talebesi için Türk Maarif cemiyeti ile ve her talebe için biltilâf tespit edilecek miktardan pansiyon ücretinin tesviyesine umumî müdürlük salâhiyettardır.

Talebe velilerinden alınmakta olan tahsil ücretinin 1931 senesindeki şerait ve nisbetler dairesinde tahsiline devam olunur.

MADDE 11 — Anadolu demiryolları idaresince Eskişehir çiftçilerine tevzi edilen tohumluk bedelinden Devlet demiryolları umumî müdürlüğünün matlubu olan (34 310 35) liranın kaydı terkin edilmiştir.

MADDE 12 — Nakliyat resmi hakkındaki 10 nisan 1340 tarih ve 472 numaralı kanuna müzeyyel 25 - VI - 1932 tarih ve 2030 numaralı kanunun birinci maddesi ile tayin edilen 45 günlük müddet Devlet demiryollarına munhasır olmak üzere 75 güne iblâğ edilmiştir.

1042 numaralı kanunun 25 ve 32 inci maddeleri ile 21 haziran 1930 tarih ve 9623 numaralı İcra Vekilleri Heyeti kararnamesinin hükümleri bakidir.

MADDE 9 — (D) cetveli mucibince ücretsiz veya tenzilâtlı ücretle seyahat edeceklerin daimî veya muvakkat müsaadenameleri takvim senesi itibarile ita olunur.

Devlet demiryolları ve limanları idarei umumiyesinin teşkilât ve vezafine dair olan 1042 numaralı kanunu muadil 1483 numaralı kanunun 8 inci maddesinin 1 inci fıkrası hükmüne tevfiikan idare encümenince verilecek muvakkat müsaadenamelerin adedi dört yüzü geçemez.

MADDE 10 — İdarenin Eskişehirdeki aile mektebi 1933 malî senesi zarfında da Türk maarif cemiyeti tarafından idare edilir. İdare tarafından mektebe gönderilecek azamî altmış talebenin iâşe, ibate, ilbas ve tedrisi için cemiyete maktuan 25 000 lira verilir. Talebe velilerinden alınmakta olan tahsil ücretinin 1931 senesindeki şerait ve nisbetler dairesinde alınmasına devam olunur.

MADDE 11 — Anadolu demiryolları idaresince Eskişehir çiftçilerine tevzi edilen tohumluk bedelinden idareye henüz borçlarını ödemeyenlerden yoksulukları Eskişehir vilâyetince bildirileceklerin borç kayıtları terkin ve diğerlerinin takip ve tahsiline devam olunur.

MADDE 12 — Muayyen tarifeli ve sait ile seyahat eden yolculardan alınacak nakliyat resmi hakkındaki 10 nisan 1340 tarih ve 472 numaralı kanuna müzeyyel 25 haziran 1932 tarih ve 2030 numaralı kanunun 1 inci maddesi ile tayin edilen 45 günlük müddet Devlet demiryolları ve limanları işletme idaresine munhasır olmak üzere 75 güne iblâğ edilmiştir.

MADDE 13 — Aşağıdaki fıkrada zikredilen hizmetlerden her birinin senesi bütçesine mevzu tahsisatı kâfi gelmediği takdirde ilâveten sarfına lüzum görülecek miktarı tediye Devlet demiryolları ve limanları işletme umumî müdürlüğü salâhiyettardır. Bu suretle husule gelecek tahsisat farkı hesabı katide ayrıca gösterilir:

- A) Tahmil ve tahliye işleri,
- B) Mahkeme masrafları ve aidatı,
- C) Semplon ekspresi açığından Türkiye hissesi,
- D) Reddiyat ve bilet satışı aidatı,
- E) İrat getiren emlâk vergileri.

MADDE 14 — 1930 malî senesi gayesine kadar sarfolunup inşaat dairesinin Nafia vekâletine devri dolayısıyla mahsubu icra edilemeyen inşaat masraflarının eski seneler bütçelerinde istimal olunamayan tahsisatı karşılık tutularak 1933 malî senesi bütçesinde açılacak bir faslı mahsusa masraf kaydı suretile mahsubu icra olunur.

MADDE 13 — Aşağıdaki fıkralarda yazılı hizmetlerden her birinin senesi bütçesine konulan tahsisatı kâfi gelmediği takdirde ilâveten sarfına lüzum görülecek miktarı tediye umum müdürlük mezundur. Bu suretle husule gelecek tahsisat farkı hesabı kati de ayrıca gösterilir.

- A) Tahmil ve tahliye işleri,
- B) Mahkeme masrafları ve aidatı,
- C) Semplon ekspresi açığından Türkiye hissesi,
- D) Reddiyat ve bilet satışı aidatı,
- E) İrat getiren emlâk vergileri.

MADDE 14 — 1930 malî senesi gayesine kadar sarfolunup mahsubu icra edilemeyen mebalığın eski seneler bütçelerinde istimal olunmayan tahsisatı karşılık tutularak 1933 malî senesi bütçesinde açılacak bir faslı mahsusa masraf kaydı suretile mahsubu icra olunur.

MADDE 15 — Demiryol otobüsleri mübayaası için 1934 senesinde verilmek üzere masraf bütçesinin 11 inci faslının 10 uncu maddesine konulan tahsisat haricinde 50 000 liralık teahhüt icrasına mezuniyet verilmiştir.

MADDE 16 — 1933 malî senesi iptidasından itibaren Ankarada bulunan memur ve müstahdemlerden başka mahallere nakledileceklerle bu tarihe kadar nakledilmiş olan memur ve müstahdemlerin ücretlerinde Ankara pahalılık zammı olarak dahil bulunan miktar kesileceği gibi başka yerlerden Ankaraya nakledilmiş ve edilecek memur ve müstahdemlere de kadrolarında karşılık olmak şartile bu zam verilir.

Elyevin Samsun pahalılık zammı ile ücret alan memur ve müstahdemlerin ücretlerinden 1933 malî senesinden itibaren pahalılık zammı miktarı tenzil edilir.

MADDE 15 — 1932 malî senesi bütçesinin 6,8, ve 10 uncu maddeleri hükmü 1933 malî senesinde de meridir.

MADDE 16 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

MADDE 17 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

27 - II - 1933

Bş. V. Ad. V. M. M. V.

İsmet Yusuf Kemal Zekâi

Da. V. Ha. V. V. Mal. V.

Ş.Kaya Ş. Kaya M. Abdülhalik

Mf. V. Na. V. İk. V.

Dr. Reşit Galip Hilmi M. Celâl

S. İ. M. V. G. İ. V. Zr. V.

Dr. Refik Ali Rana Muhlis

MADDE 17 — 1932 malî senesi bütçe kanununun 6, 8, 10 ve 14 üncü maddeleri hükmü 1933 malî senesinde de meridir.

MADDE 18 — Bu kanun 1 haziran 1933 tarihinden muteberdir.

MADDE 19 — Bu kanunun hükümlerini icraya Maliye ve Nafia vekilleri memurdur.

(A) CETVELİ

Fasıl	Madde	Muhassasatın nev'i	1933 senesi için	
			Hükûmetçe talep edilen	Encümençe kabul edilen
1		Ücret ve yevmiyeler		
1		Daimî memur ve müstahdemler	4 293 000	4 026 000
2		Muvakkat memur ve müstahdemler (tahmil ve tahliye muvakkat ücret ve masarifi dahil)	215 000	185 000
3		Açıkta kalan memurlara verilecek tazminat (idareten açıkta kalacakların tazminatı da dahildir)	10 000	5 000
		Fasıl yekûnu	4 518 000	4 216 000
2		İdare teşkilâtına dahil memur ve müstahdemlere yardım		
1		Müstahdemler elbise bedeline yüzde yirmiye tecavüz etmemek üzere yardım	35 000	25 000
2		Yararlıkları görülen memurlara ikramiye ve sıhî esbap dolayısıyla açığa çıkarılanlara tazminat ve vefat eden memurların ailelerine yardım	10 000	10 000
3		Mektep bulunmayan yerlerdeki memur çocuklarının tahsil ücretlerine yardım	30 000	25 000
4		Mualecat ve sıhî imdat kutuları masarifi, memurlar ve ailelerine sıhî muavenet, cenance ve sıhî nakliye masrafı	60 000	60 000
5		Avrupada tahsil masrafı	2 500	2 000
		Fasıl yekûnu	137 500	122 000
3		Harcırah		
1		Memurlar harcırahı	30 000	25 000
2		Müfettişler harcırahı	60 000	60 000
		Fasıl yekûnu	90 000	85 000
4		İdare masrafları		
1		Kırtasiye, matbu evrak ve mecmua bedeli	120 000	90 000
2		Mefruşat ve levazım	12 000	10 000

Fasıl	Madde	Muhassasatın nevi	1933 senesi için	
			Hükümetçe talep edilen	Encümençe kabul edilen
	3	Posta, telgraf ve telefon ücretleri	5 000	5 000
	4	İlân masrafları	5 000	4 000
	5	Mahkeme masrafları ve aidat	3 000	3 000
	6	Müteferrik masraflar (misafir kabul masrafı dahil)	23 000	20 000
	7	Temsiliye masrafı	2 000	1 000
		Fasıl yekûnu	170 000	133 000
5		İşletmeden mütevellit idare masrafları		
	1	Kilometre tazminatı	260 000	250 000
	2	Mebani icarı, memur ve müstahdemlere verilecek ev kirası	30 000	30 000
	3	Demirbaş tamir, tecdit ve tezyidi	125 000	125 000
	4	Zarar ve ziyan	2 000	1 000
	5	İrat getiren emlak vergileri	5 000	5 000
		Fasıl yekûnu	422 000	411 000
6		İşletme masrafları		
	1	Mebani, muharrik ve müteharrik edevatın tenvir, teshin, mahrukat, yağ ve sair müstehlek mevât masrafları	2 125 000	2 030 000
	2	Muharrik ve müteharrik edevatın tamir ve tathir masrafları	1 404 500	1 404 000
	3	Hat, köprüler, telgraf hatları, liman, rıhtım ve iskele ve dubalar tamir masrafı ve yol alât ve adevat ve levazımının tamir ve tecdit ve tezyit masrafları	2 050 000	1 872 000
	4	Fevkalâde kazalar ve arızalar ve sel tahribatı masrafları	20 000	20 000
	5	Mebani tamirâtı	153 000	150 000
	6	Elektrikli ve elektriksiz işaretler masrafı	10 000	10 000
	7	Transit vağonların tatili edevat ücretleri	20 000	15 000
	8	Kaza ve ticarî eşya hasarat ve zayıat tazminatı	5 000	5 000
		Fasıl yekûnu	5 787 500	5 506 000

Fasıl	Madde	Muhassasatın nevi	1933 senesi için	
			Hükümetçe talep edilen	Encümence kabul edilen
7		Fidanlıklar masarifi umumiyesi		
	1	Bahçivanlar ücreti	13 650	13 650
	2	Muvakkat amele ve masarifi umumiye	15 000	15 000
		Fasıl yekûnu	28 650	28 650
8		Siğorta ücret ve sermayesi	32 000	30 000
9		Mütenevvi masraflar		
	1	Gayrimelhuz masraflar	5 000	5 000
	2	Beynelmilel şimendiferler kongresine iştirak masrafları	3 000	3 000
	3	Semplan ekspresi açığından Türkiye hissesi	3 000	3 000
		Fasıl yekûnu	11 000	11 000
10		Düyunat		
	1	Faiz ve acyo	150 000	150 000
	2	Eski seneler düyunu	22 000	74 000
	3	Reddiyat ve bilet satışı aidatı (bayiler hakkındaki ahkâma tâbidir)	1 000	1 000
	0	Ruslara verilecek tatili edevat borcu	52 000	0
		Fasıl yekûnu	225 000	225 000
11		Tesisat ve tevsiat masrafları		
	1	Ankara - Beylikköprü hat tamirâtı	120 000	120 000
	2	Cambazkaya köprüsünün teedidi	135 000	135 000
	3	İstasyon tevsiatı	15 000	15 000
	4	Vagon kantarları bedeli, temel ve kurma masrafları	63 000	20 000
	5	Pancar nakliyatı için rampa inşası	50 000	15 000
	6	Eskişehir hastanesi inşaat ve tesisatı	0	25 000
	7	Oksijen fabrikası tesisi	20 000	20 000
	8	Toros tahkimatı	0	80 000
	9	Demir köprüler tahkimatı ve demir inşaatı	0	73 000

Fasıl	Madde	Muhassasatın nevi	1933 senesi için	
			Hükümetçe talep edilen	Encümence kabul edilen
10		Mubayaa olunacak demiryol otobüsleri	0	50 000
0		Haydarpaşa lokomotif deposunun inşası	100 000	0
0		Hanlı alimantasyonuna su getirilmesi	20 000	0
0		Antrovaz tezgâhları bedeli	50 000	0
		Fasıl yekûnu	573 000	553 000
12		Mubayaa olunan hat ve limanların senelik faiz ve itfa karşılığı	3 900 000	3 900 000
13		Ecnebi mütehasısları ve bu mütehasıslara terfik edilecek tercüman ücretleri	45 000	45 000
14		Tekaüt, dul ve yetim maaşları	0	2 000
15		1715 numaralı kanunun 8 inci maddesi mucibince Cümhuriyet merkez bankasına verilecek itfa karşılığı	159 396	152 677
		UMUMİ YEKÛN	16 099 046	15 420 327

B - CETVELİ

Fasıl	Madde	Varıdatın nev'i	1933 senesi için	
			Hükümetçe tahmin edilen	Encümençe tahmin edilen
1		Demiryollar işletme hasılatı		
	1	Yolcu	4 200 000	4 117 000
	2	» ağırlığı	170 000	170 000
	3	Mesajeri	400 000	400 000
	4	Seyri seri	475 000	475 000
	5	» hafif	7 700 000	7 500 000
	6	Muhtelif hasılat	550 000	450 000
		Fasıl yekûnu	13 495 000	13 112 000
2		Liman, rıhtım ve iskeleler hasılatı		
	1	Haydarpaşa liman ve rıhtımı	680 000	650 000
	2	Derince limanı	100 000	50 000
		Fasıl yekûnu	780 000	700 000
3		Sıhhiye tevkifatı	110 000	110 000
4		Mütenevvi hasılat		
	1	İstimalden iskat edilen vagon, lokomotif ve hurda demirler satışı	5 000	5 000
	2	Memurlardan alınacak tahsil ücreti	5 000	5 000
	3	İdareye ait binalardan alınacak icar bedeli	5 000	5 000
		Fasıl yekûnu	15 000	15 000
		UMUMİ YEKÛN	14 400 000	13 937 000

C - CETVELİ

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
<i>İdarei merkeziye</i>		
Umumî müdür	1	600
Umumî müdür muavini	1	500
Umumî kâtip	1	250
Sıhhiye müfettişi	1	250
Evrak ve dosya müdürü	1	177
Kalem âmiri	1	166
Memur	1	128
»	3	115
»	1	109
İstatistik müdürü	1	224
Memur	3	107
»	2	95
»	1	79
	18	
<i>Umumi müfettişlik</i>		
Umumî müfettiş	1	550
Müfettiş	1	300
»	1	250
»	1	180
Memur	1	100
	5	
<i>Yol müdürlüğü</i>		
Yol müdürü	1	450
Yol müdür muavini	1	342
Yol fen heyeti müdürü	1	342
Yol fen heyeti mühendisi	2	252
» » » »	1	216
» » » »	1	180
Baş ressam	1	149
Ressam	1	141
»	2	140
»	2	130
Mavici	1	65
»	1	45
İstimlâk müdürü	1	216
İstimlâk memuru	1	125
Telgraf müfettişi	1	158
» »	2	149
Yol kalem âmiri	1	158

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Yol memuru	1	135
» »	1	125
» »	2	118
» »	2	109
» »	1	95
» »	1	79
	<hr/>	<hr/>
	29	

Demir köprüler

Fen heyeti müdürü	1	342
Mühendis	1	252
»	1	200
»	1	175
Merkez fen memuru	2	162
» » »	1	151
Ressam	2	144
Memur (dosya)	1	114
Demirköprüler atelye müdürü	1	270
Mıntaka mühendisi	1	198
» »	1	175
» fen memuru	2	110
» »	2	91
Memur	1	114
Muhasip	1	141
»	1	115
Emniyet tesisatı şube şefi	1	185
Emniyet tesisatı şube şef muavini	1	139
Atelye bekçisi	1	45
» »	2	40
	<hr/>	<hr/>
	25	

Fidanlıklar müdürlüğü

Fidanlıklar müdürü	1	204
Muhasip	1	87
Fen memuru	1	116
» »	1	107
» »	1	95
» »	2	87
	<hr/>	<hr/>
	7	

Cer müdürlüğü

Cer müdürü	1	450
Müdür muavini	1	325
Müfettiş	1	231
»	1	188

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Mühendis	2	175
» [1]	7	150
»	3	145
Ressam	2	128
Kalem âmiri	1	170
Memur	2	125
»	2	100
»	1	95
»	1	93
»	2	87
»	1	81
»	1	79
»	1	75
Mavici	1	59
	<hr/>	
	31	

Ticaret, tarife ve hasılat müdürlüğü

Müdür	1	400
Ticaret müdür muavini	1	300
Ticaret müfettişi	1	225
Kalem âmiri	1	160
Müdekkik	1	139
»	1	135
»	1	120
Memur	1	128
»	1	118
»	1	100
»	1	80
	<hr/>	
	11	

Hasılat kısmı (İşletme hasılat kalemleri dahildir)

Müdür muavini	1	300
Hasılat müfettişi	1	175
Murakıp	1	162
»	2	148
»	3	140
»	4	135
Kalem âmiri	1	166
» »	2	165
» »	1	133
» »	2	125
» »	1	116
» »	1	107

[1] İşbu mühendislerden Avrupada tahsilini bitirmeyenlerin ücret ve masrafları buradan verilir.

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Memur	2	115
»	1	118
»	1	110
»	9	107
»	1	116
»	1	100
»	5	97
»	15	95
»	1	93
»	1	90
»	11	87
»	8	79
»	13	75
»	20	72
»	1	70
»	16	66
»	2	60
Memur [1]	1	
	<hr/>	<hr/>
	129	

Maliye ve muhasebe işleri müdürlüğü

Müdür	1	400
Müdür muavini	1	300
Merkez mesul muhasibi	1	250
Mesul muhasip	1	304
» »	1	187
Mesul muhasip	2	180
Muhasebe müfettişi	1	240
» »	2	204
» »	2	180
Murakıp	1	213
»	1	204
Kalem âmiri	2	175
» »	1	162
» »	1	158
» »	1	157
» »	1	153
» »	1	141
» »	1	132
» »	1	125
Memur	1	157
»	1	148
»	4	135
»	12	125
»	2	120

[1] Ücreti Avrupa tahsil masrafından verilecektir.

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Memur	3	118
»	1	116
»	1	115
»	2	111
»	9	109
»	3	107
»	2	102
»	13	100
»	4	95
»	6	87
»	2	79
»	2	75
»	2	72
»	1	60
Veznedar	1	146
»	1	130
»	1	125
»	1	118
»	1	109
»	4	100
»	1	90
»	1	87
»	1	75
Veznedar muavini	1	118
»	1	114
»	1	100
»	1	97
»	1	95
»	1	87
»	1	75
Mutemet (merkez)	1	144
Vezne mukayyidi	1	107
»	2	79
Mutemet (Haydarpaşa)	1	100
Vezne bekçisi	9	45
	126	

Hareket müdürlüğü

Hareket müdürü	1	450
Müdür muavini	1	325
Hareket başmüfettişi	1	252
Hareket müfettişi	1	170
»	1	160
İstasyon memuru	1	120
»	5	110
»	2	100
Kalem âmiri	1	160

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Daire kalem memuru	1	125
» » »	1	120
» » »	1	115
» » »	2	100
» » »	1	96
» » »	2	93
	<hr/>	
	22	

Başhekimlik

Başhekim	1	250
Memur	1	109

Ecza metharı

Methar müdürü	1	153
Eczacı kalfası	1	70
	<hr/>	
	4	

Zat işleri müdürlüğü

Müdür	1	250
Kalem âmiri	1	204
» »	1	166
Memur	1	149
»	3	141
»	3	135
»	1	125
»	2	118
»	1	115
»	4	100
»	1	93
	<hr/>	
	19	

Hukuk işleri müdürlüğü

Müdür	1	300
Avukat	1	194
»	1	184
Memur	1	75
»	1	109
	<hr/>	
	5	

Daire müdürlüğü

Müdür	1	112
Telefoncu	1	50
Kapıcı	3	40

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Asansörcü	1	40
Kaloriferci	1	65
Vagon servis hademesi	4	40
» » »	1	37
Hademe	50	40
Gece bekçisi	1	40
	<hr/>	
	63	

Malzeme müdürlüğü

Müdür	1	400
Müdür muavini	1	300
Malzeme murakıbbı	1	204
» »	1	191
» »	1	177
Kalem âmiri	1	175
» »	1	166
» »	1	162
Memur	1	166
»	2	144
»	3	135
»	8	125
»	1	118
»	1	116
»	3	109
»	3	100
»	5	87
»	1	70
	<hr/>	
	36	

İŞLETMELER

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
<i>İşletme müfettişlikleri ve kalemleri</i>		
İşletme müfettişi	1	420
»	1	400
»	1	350
»	1	272
İşletme âmiri	1	250
»	1	177
Kalem âmiri	2	157
»	1	140
»	1	95
»	1	132
Memur	1	115
»	2	109
»	1	107
»	1	100
»	3	97
»	1	95
»	1	87
»	1	111
Kütüphane memuru	8	40
Hademe		
	30	

Hukuk müdürlükleri

Müdür	1	250
Avukat	2	180
»	2	170
»	1	158
»	1	150
»	1	140
»	1	90
»	1	76
»	2	75
»	1	50
»	1	87
Memur	1	40
Hademe		
	15	

Daire memurlukları

Daire memuru	1	87
Gece bekçisi	3	45
Kapıcı	1	40
Zincirci	1	40

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Vagon servis hademesi	8	40
» » »	1	33
Silici	2	40
Asansörcü	1	40
	<hr/>	18

İşletme hekimlikleri

Hekim	1	220
»	1	187
»	1	185
»	1	182
»	2	174
»	3	170
»	3	168
»	4	163
»	1	159
»	3	153
»	3	150
»	1	148
»	8	143
»	1	141
»	1	100

Eczacı	1	140
»	1	121
»	3	112
»	1	100
»	2	95
»	3	89
»	1	84
»	1	79
»	2	75

Memur	1	109
»	1	97

Eczacı kalfası	1	100
» »	1	78
» »	1	75
» »	2	70
» »	1	65
» »	1	60
» »	2	45

9

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Hemşire	1	75
Hasta bakıcı	1	75
Pansımancı	1	50
Aşçı	1	50
Hademe	19	40
»	2	38
	<hr/>	25
Operatör	1	200
Hekim	1	141
İdare memuru	1	75
Çamaşırıcı	1	40
Hademe	11	38
	<hr/>	15

Yol başmüfettişlikleri

Yol başmüfettişi	2	288
» » [1]	2	270
Yol âmiri	1	225
Mühendis	1	224
»	1	198
»	1	179
»	1	148
İstimlâk memuru	2	166
Memur	1	125
»	1	116
»	1	109
»	3	87
»	1	97
»	1	95
»	1	75
Hademe	5	40
Telgraf fen memuru	1	144
» »	1	100
» »	1	97
Telefon tesisat memuru	1	87
» » »	2	75
» » »	1	68
» » »	1	66
» » »	2	55
» » »	1	60

[1] Bir yol başmüfettişi aynı zamanda divizyon vezaifini de tedvir edecektir.

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Telefon muhabere memuru	1	74
» » »	3	70
» » »	1	65
» » »	2	63
» » »	1	62
» » »	2	58
» » »	1	57
» » »	2	53
» » »	1	48
» » »	1	47
» » »	1	44
» » »	2	40
Divizyon mühendisi	3	270
» » »	1	245
» » »	2	234
» » »	1	225
» » »	2	224
Şube şefi (mühendis)	1	227
» » »	7	216
» » »	2	220
» » »	2	200
» » »	1	209
» » »	1	180
Şube şefi	6	174
» » »	5	152
» » »	4	143
Şube şefi (muavini atelye şefi)	2	152
» » »	2	143
» » »	5	129
» » »	1	119
Divizyon muhasisi	1	140
» » »	1	139
» » »	2	125
» » »	1	116
» » »	1	115
» » »	6	109
» » »	2	107
» » »	3	100
» » »	1	97
» » »	5	95
» » »	2	87
Toros ambar memuru	1	95
Merkez fen memuru	3	119
» » »	1	75
Kısım şefi	1	144
» » »	1	129
» » »	1	126
» » »	1	124
» » »	1	120

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Kısım şefi	4	119
» »	1	114
» »	16	110
» »	2	102
» »	29	100
» »	10	99
» »	1	95
» »	1	94
» »	13	91
» »	1	90
» »	1	88
» »	4	83
» »	1	78
» »	13	77
Kısım şefi (ihtiyat)	2	110
» » »	1	95
» » »	1	91
» » »	1	83
» » »	1	79
» » »	3	77
» » »	6	75
Divizyon hademesi	9	40
Drezinör	1	46
»	1	43
»	8	42
»	88	40
»	26	37
Yarma, makas, tünel, geçit, tevakkuf ve atelye bekçileri	1	65
» » » »	2	64.20
» » » »	1	64
» » » »	1	61
» » » »	2	60
» » » »	1	57
» » » »	2	54.30
» » » »	1	52.50
» » » »	5	51
» » » »	3	49.50
» » » »	2	49
» » » »	13	48
» » » »	12	47.70
» » » »	1	47
» » » »	9	46
» » » »	12	45
» » » »	18	44.40
» » » »	26	43
» » » »	20	41.10

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Yarma, makas, tünel, geçit, tevakkuf ve atelye bakeçileri	68	40
» » » »	16	39
» » » »	16	38
» » » »	6	37
» » » »	17	36
» » » »	1	34
» » » »	4	33
» » » »	8	30
	<hr/>	
	650	

Cer başmüfettişlikleri

Cer başmüfettişi	1	288
» »	1	238
» »	2	234
Cer müfettişi	2	216
» »	1	195
» »	1	194
» »	1	183
» »	3	170
Cer mühendisi	1	148
» »	1	143
» »	1	129
» »	2	119
» »	3	110
Ressam	1	140
»	1	102
Kalem âmiri	1	136
» »	2	125
» »	1	116
Memur	2	125
»	2	107
»	3	100
»	6	95
»	1	87
»	1	78
»	1	79
»	1	75

43

Depo müdürü	1	171
» »	2	161
» »	1	154
» »	2	152
» »	4	150
» »	5	144
» »	1	138

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Depo müdürü	2	130
» »	4	129
» »	1	128
» »	2	125
» »	2	119
	<hr/>	
	27	
Depo kâtibi	1	125
» »	1	107
» »	3	100
» »	1	95
» »	6	87
» »	5	79
» »	5	75
» »	1	70
» »	3	66
» »	1	55
	<hr/>	
	27	
Hademeler	12	40
»	1	38
	<hr/>	
	13	
Puvantörler	1	75
»	1	61
»	1	55
	<hr/>	
	3	
Başmakinist	2	129
»	1	119
»	1	115
Makinist	5	133
»	2	124
»	3	115
»	19	114
»	1	112
»	2	110
»	16	105
»	6	102
»	28	100
»	7	99
»	1	97
»	2	95
»	1	94
»	15	91
»	1	90
»	2	88
»	3	86

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Makinist	30	83
»	1	79
»	13	77
»	2	75
»	2	72
»	2	71
»	1	69
»	2	67
»	1	66
»	2	62
»	3	61
»	2	60
»	3	53
»	2	50
»	1	48
»	1	43
	<hr/>	
	186	
Nezaret makinistleri	1	135
»	2	114
»	2	105
»	1	102
»	5	100
»	1	95
»	1	81
»	1	79
»	1	77
»	1	75
»	5	72
»	1	66
	<hr/>	
	22	
Mezun ateşçiler	3	82
»	4	74
»	3	72
»	16	70
»	4	67
»	22	65
»	5	62
»	6	60
»	2	55
»	1	52
»	3	50
	<hr/>	
	69	
Ateşçiler	10	80
»	4	75
»	7	72

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Ateşçiler	2	70
»	11	69
»	9	68
»	22	65
»	34	63
»	1	62
»	22	60
»	32	58
»	4	57
»	4	55
»	18	53
»	11	50
»	18	48
»	4	46
»	4	45
»	1	43
»	8	40
»	2	39
»	1	41
»	1	36
»	1	35
	<hr/>	
	231	
Gece ateşçileri	1	62
» »	3	61
» »	3	57
» »	4	53
» »	7	52
» »	4	50
» »	6	48
» »	2	47
» »	16	45
» »	3	43
» »	2	42
» »	4	40
	<hr/>	
	55	
Otodrezin şoförleri	2	88
» »	1	80
» »	1	72
» »	1	48
	<hr/>	
	5	
Pompa revizörleri	1	100
» »	1	90
» »	1	86
» »	1	80
» »	2	72

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Pompa revizörları	1	27
	7	
Pompacılar	1	74
»	1	68
»	9	65
»	12	63
»	1	60
»	2	59
»	1	58
»	1	57
»	1	55
»	2	54
»	3	53
»	7	52
»	6	50
»	8	48
»	2	45
»	1	43
»	1	40
»	2	39
	61	
Gardvagon	2	65
»	1	63
»	3	61
»	9	60
»	1	58
»	15	57
»	31	55
»	2	53
»	12	52
»	4	51
»	8	48
»	2	47
»	3	46
»	16	45
»	7	42
»	5	40
»	7	38
»	2	37
	130	
Bekçiler	1	53
»	2	50
»	10	45
»	1	43
»	2	42

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Bekçiler	12	40
»	2	37
»	1	36
	<hr/>	
	31	
Sabit makinist	1	77
Kaloriferci ve tamirci	1	70
	<hr/>	
	2	

Hareket başmüfettişlikleri

Hareket başmüfettişi	1	290
»	1	255
»	1	240
»	2	225
	<hr/>	
	5	
Hareket müfettişi	1	200
»	1	190
»	1	185
»	4	175
»	2	170
»	6	165
»	1	160
»	3	155
»	4	140
Hareket müfettiş muavini	1	130
	<hr/>	
	24	
İstasyon müdürü	8	120
» memuru	1	133
»	1	120
»	4	115
»	27	110
»	1	105
»	67	100
»	93	95
»	9	91
»	84	85
»	13	80
»	10	77
»	66	75

[1] Leninakanda istihdam edilen istasyon memuruna ayrıca şehri 60 lira maktu tahsisat verilir.

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
İstasyon memuru	2	73
» »	5	69
	<u>391</u>	
Hareket memuru	3	77
» »	1	75
» »	4	72
» »	7	66
» »	57	61
» »	6	58
» »	97	55
» »	1	51
» »	5	50
	<u>181</u>	
İmtihanlı hareket şakirdi	20	50
» » »	10	45
	<u>30</u>	
Gişe memuru	1	77
» »	7	72
» »	1	66
» »	1	65
» »	1	55
» »	1	50
	<u>12</u>	
Muhabere başmemuru	1	103
» »	2	80
	<u>3</u>	
Muhabere memuru	3	77
» »	13	72
» »	6	66
» »	4	61
» »	2	55
» »	1	52
» »	1	50
	<u>30</u>	
Kopyacı	1	60
»	3	45
	<u>4</u>	
Hesap memuru	1	85
» »	2	83
» »	4	80
» »	2	78

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Hesap memuru	6	75
» »	3	72
» »	4	70
» »	4	66
» »	2	65
» »	7	61
» »	9	60
» »	1	55
» »	13	50
	<hr/>	
	58	
Başpuvantör	1	91
»	3	77
»	1	66
»	1	61
	<hr/>	
	6	
Puvantör	1	76
»	1	75
»	1	70
»	6	66
»	14	65
»	15	60
»	11	55
»	3	47
»	45	45
	<hr/>	
	97	
Başmanevracı	1	91
»	3	83
	<hr/>	
	4	
Manevracı	1	83
»	1	82
»	1	80
»	15	72
»	19	66
»	4	65
»	2	64
»	4	61
»	7	60
»	13	55
	<hr/>	
	67	
Manevracı muavini	3	52
» »	3	45
	<hr/>	
	6	

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Makasçı	1	59
»	9	58
»	5	57
»	3	55
»	5	53
»	33	52
»	11	50
»	64	48
»	53	45
»	5	44
»	53	42
»	7	40
»	32	38
»	35	37
»	39	35
»	26	33
	<hr/>	
	381	
Bekçi	33	45
»	6	42
»	2	41
»	5	40
»	10	38
	<hr/>	
	56	
Lâmbacı	1	77
»	1	75
»	1	66
»	4	65
»	1	60
»	2	55
»	2	52
»	1	47
»	1	40
	<hr/>	
	14	
Odacı ve hademe	1	43
»	59	40
»	6	38
»	1	37
	<hr/>	
	67	
Daire kalem memuru	2	107
»	3	100
»	5	96
»	1	91
»	1	87
»	1	79

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Daire kalem memuru	1	66
	<u>14</u>	
Istasyon kalem memuru	1	99
» » »	3	91
» » »	1	87
» » »	1	77
» » »	1	72
	<u>7</u>	
Katar muayene memuru	1	118
» » »	1	115
» » »	5	110
» » »	1	105
» » »	2	100
» » »	1	99
	<u>11</u>	
Katar başmemuru	1	99
» »	1	98
» »	12	91
» »	3	90
» »	6	85
» »	21	83
» »	4	78
» »	29	77
» »	10	75
» »	8	72
» »	3	70
» »	42	66
» »	25	65
» »	2	64
» »	3	60
» »	3	53
	<u>173</u>	
Bağaj kondoktoru	1	70
» »	48	65
» »	25	60
» »	3	48
	<u>77</u>	
Bilet kondoktoru	3	70
» »	9	65
» »	35	63
» »	33	60
» »	48	55
» »	46	50

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Bilet kondoktoru	6	47
» »	11	45
» »	6	42
	<u>197</u>	
Kondoktor vekili	10	45
Gardfren	6	60
»	19	57
»	19	55
»	10	54
»	130	52
»	20	50
»	22	48
»	35	45
»	6	42
»	8	40
»	60	38
	<u>[1] 335</u>	
Derince liman başmemuru	1	165
Mersin iskele »	1	140
	<u>2</u>	

**HAYDARPAŞA LİMAN VE RIHTIM
BAŞMÜFETTİŞLİĞİ**

Başmüfettişlik

Başmüfettiş	1	224
» muavini	1	170
Tahmil ve tahliye âmiri	1	102
	<u>3</u>	

Muamelât ve hesabat

Kalem âmiri	1	148
Memur	1	116
»	1	110
»	1	107
»	2	95
»	1	87

[1] Gardfrenlerin adedi üç yüze iniceye kadar hariçten gardfren alınmaz.

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Memur	1	79
»	1	75
	<hr/>	
	9	

Ücurat kalemi

Kalem âmiri	1	95
Hesap memuru	1	87
»	1	79
»	1	75
»	3	72
»	1	66
	<hr/>	
	8	

Mağazalar kısmı

Mağazalar âmiri	1	97
Mağazacı	6	60
»	1	50
»	1	45
Muşambacı	1	45
»	1	38
Sapancı	1	55
Kantarcı	1	45
»	1	43
	<hr/>	
	14	

Deniz kısmı

Deniz başmemuru	1	118
Kaptan	1	95
Makinist	1	87
»	1	66
Ateşçi	1	55
»	1	50
»	1	48
Tayfa	1	53
»	1	48
Mavna kaptanı	3	65
Dalgıç	1	76
»	1	53
Mavna tayfası	2	45
	<hr/>	
	16	

Silo kısmı

Silo makina şefi	1	101
» » » muavini	1	73

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Silo tesviyeci makinisti	2	70
» » »	1	58
» » » muavini	1	52
» » » »	1	40
» » » »	1	35
Demirei	1	81
İşçi muavini	1	45
» »	1	42
» »	1	35
» »	4	36
Vinççi	2	63
»	2	47
»	2	43
»	2	40
	<hr/>	
	24	

Müteferrik müstahdemin

Başbekçi	1	45
Bekçi	12	45
»	1	42
»	1	40
»	1	39
»	3	38
»	5	36
Amele çavuşu	1	68
Su yolcu	1	36
Amele	1	60
»	4	45
»	5	37
Kapıcı	1	45
Telefoncu	1	45
Hademe	2	40
	<hr/>	
	40	

**MASRAF TERTİBİNDEN ÜCRET ALAN
MAĞAZA MEMURLARI**

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
<i>Tesellüm ve sevk müdürlüğü</i>		
Müdür	1	187
Kimyager	1	139
Kalem âmiri	1	148
Memur	1	177
»	1	158
»	1	125
»	1	109
»	3	107
»	2	100
»	1	97
»	1	87
»	2	66
	<hr/>	
	16	
<i>Müstahdemin</i>		
Hademe	2	40
Çavuş	1	68
Bekçi	2	45
	<hr/>	
	5	
<i>Haydarpaşa mağazası</i>		
Müdür	1	213
Matbaa müdürü	1	198
Kalem âmiri	1	168
Memur	1	136
»	2	125
»	4	116
»	8	107
»	4	100
»	1	95
»	1	87
»	3	66
»	1	61
	<hr/>	
	28	
<i>Müstahdemin</i>		
Bekçi	5	45
Hademe	3	40
Amele	10	45

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Şoför	1	66
	<u>1</u>	
	19	

Eskişehir mağazası

Müdür	1	213
Kalem âmiri	1	136
Memur	1	151
»	1	116
»	2	107
»	3	97
»	4	95
»	1	90
»	3	87
»	1	79
	<u>1</u>	
	18	

Müstahdemin

Bekçi	4	45
Amele	10	45
Hademe	2	40
	<u>2</u>	
	16	

Konya mağazası

Müdür	1	180
Kalem âmiri	1	136
Memur	1	109
»	1	107
»	1	100
»	1	95
»	1	93
»	1	75
»	1	66
	<u>1</u>	
	9	

Müstahdemin

Bekçi	2	45
Hademe	1	40
Amele	5	45
	<u>5</u>	
	8	

Ankara mağazası

Müdür	1	213
Kalem âmiri	1	162

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Memur	1	140
»	2	135
»	3	125
»	3	118
»	1	87
»	2	75
	<hr/>	
	14	

Müstahdemin

Bekçi	6	45
Hademe	2	40
Şoför	1	58
Amele	10	49
	<hr/>	
	19	

Erzurum mağazası

Memur	1	116
»	1	100
»	1	75
»	1	72
	<hr/>	
	4	

Müstahdemin

Hademe	1	40
Amele	5	45
Bekçi	2	45
	<hr/>	
	8	

Atelyeler müdürlüğü

Atelyeler müdürü	1	450
» » muavini	1	325
Fabrika müdür muavini	1	224
» » »	1	206
Mühendis	1	250
»	4	150
»	2	145
»	1	129
»	1	110
Şube âmiri	1	150
» »	1	143
» »	2	135

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Şube âmiri	1	131
» »	3	125
» »	1	116
» »	1	158
Fen memuru	1	125
»	3	110
»	2	107
Ressam	1	102
Doktor	1	150
Kalem âmiri	1	165
»	1	116
Memur	1	110
»	1	100
»	4	90
»	2	85
»	1	79
»	1	70
»	1	45
Baş puvantör	1	102
Puvantör	2	75
»	2	72
»	3	65
Sabit makina başmakinisti	1	110
» » makinisti	1	100
» » »	1	75
Mavici	1	50
Bekçi	7	45
	<hr/>	63

Müteferrik müstahdemin

Elektrik santral âmiri	1	190
Fen memuru	1	116
Memur	1	75
Puvantör	1	75
	<hr/>	4
Hizar fabrikası âmiri	1	116
Samsun çeltik maden mühendisi	1	145
Maden memuru	1	75
Bekçi	9	45
Bayazıt hattı muhafızı	1	66
Bahçivan	2	77
»	2	65
»	5	60
»	3	55
»	3	52

Memuriyetin unvanı	Adet	Ücret
Bahçivan	2	50
»	3	47
	33	

1) Umumî yekûn dahilinde kalmak şartile ihtiyaç vukuunda kadrolar arasında münakale icrasına umum müdürlük salâhiyettardır.

2) Masraf tertiplerine dahil telgraf ve atelye sürveyanları ve sürveyan şakirtleri, yol gece ve gündüz bekçileri, otodrezin şoförleri, Toros telgraf muhabere memurları, başrevizör, revizör, şef montör, montör, atelye makinist ve ateşçileri, çıraklar, amele çavuşları, amele, kömürcü, tathiratçı, silici, lâvajcı, hamameci, yol ve telgraf başçavuş, çavuş ve muavinleri, hamallar gibi müstahdemlerin kadro ve ücretleri ihtiyaca göre umum müdürlükçe tayin olunur.

Vesaiti nakliye kadrosu

Nevi	Adet
Mağaza kamyonu	2

E - CETVELİ

Fabrika müdürü
Fabrika müdür muavinleri
Fabrika şube âmirleri (Kira ile ev tutmamak şartile)
Atelye ser puvantörü

I. Divizyon mühendisleri

Divizyon atelye şefleri
Şube şefi ve muavinleri
Merkez fen memurları
Kısım şefleri
Demir köprüler atelye müdürü (Mühendis)
Demir köprüler mıntaka mühendisleri
Demir köprüler mıntaka fen memurları
Baş montörler
Mıntaka montörleri
Yol çavuşları
Telgraf sürveyanları
Telgraf çavuşları
Emniyet tesisatı şube şefleri
Emniyet tesisatı mıntaka montörleri
Yol amelesi (Barakalarda)
Geçit bekçileri »
Fidanlık dahilindeki binalarda oturan fidanlık müdür ve fen memurları

II. Cer müfettişleri

Şef depolar
Pompacılar
Malzemei muharrike ve müteharrike muayene memurları (Birer yataklık yer)

V. Hareket müfettiş ve muavinleri

Mevakif müdürleri, sermemur ve memurları
Eşyayı ticariye ambar müdürleri
Hareket memurları (Birer yataklık yer)
Hareket şakirtleri »
Başmanevracılar
Telgraf muhabere başmemur ve memurları (Birer yataklık yer)
Eşyayı ticariye ambar hesap memurları »
Serpuvantör ve puvantörler »
Manevracılar »
Makasçılar »
Lambacılar »

VI. Kısım hekimleri

Eskişehir hastane tabipleri
Eczacılar
Liman ve rıhtımlar:
Haydarpaşa liman ve rıhtım başmüfettişi ve muavini
Elektrik santral âmiri
Tahmil ve tahliye sermemurları
Derince liman ve Mersin iskele başmemurları
Deniz sermemuru
Rıhtım sermemurları ve puvantörleri (Birer yataklık yer)

D - CETVELİ

Ücretsiz seyahat etmek hakkını haiz olanlar

1) Devlet demiryolları işletme idaresi memur ve müstahdemlerinden hatların teftiş, inşa, tamir, muhafaza, idare ve işletme umuru ile muvazzaf olanlarla sıhî umur ve teşkilâtta vazifedar olanlar,

2) Sabit vazifelerde olupta buldukları mahalden diğer bir mahalle naklen tayin veya müceddeden tanzif veya hizmetten ayrılan Devlet demiryolları memur ve müstahdemleriyle beyannamelerinde muharrer aileleri efradı (zatî ve beytî eşyaları da dahil),

3) Senede bir defaya munhasır olmak üzere gidecekleri yere kadar gidiş ve gelişlerinde Devlet demiryolları işletme idaresinin bilûnum memur ve müstahdemleri ile, bunlarla birlikte ikamet eden ve harırah kanunu hükmüne dahil olan aileleri efradı (zatî eşyaları da dahil),

4) Vazife icabı olarak seyahat eden valiler (vilâyetleri hududu dahilinde), kaymakamlar (kazaları hududu dahilinde), nahiye müdürleri (nahiyeleri hududu dahilinde),

(Ancak bu zevat seyahatleri dolayısıyla ayrıca yol masrafı alamazlar).

5) Her yolcu katarında inzibatı temine memur azamî iki polis ve bir inzibat memuru, postaya refakat eden bir veya iki posta seyyar memuru, dahilî ve millî emniyet için Nafia vekâletinin alâkadâr vekâletlerle birlikte tesbit edeceği miktardaki kartları hâmil olan sivil veya formalı zabıta memurları,

6) Nafia vekâleti demiryolları umum müdürü ve demiryolları inşaat mahalline (en kısa demiryolu ile gitmek şartile) gidecek Nafia vekâleti inşaat heyeti fenîyesine mensup mühendis ve memurlar,

7) Demiryolları güzergâhında Devlet telgraf hat ve merkezlerinin inşa ve tamirlerini ifa ve bu inşa ve tamirleri teftiş işleriyle muvazzaf fen müfettişleri ve hat memurları,

8) Mütekabiliyet şartile mücavir demiryolu şirketleri memurlarından Devlet demiryolları şebekesi üzerinde seyahat edeceklerle beynelmilel mütekabiliyet şartile cenebi memleketler demiryolları memurlarından Devlet demiryolları şebekesi üzerinde seyahat edecekler,

9) Tetkikat için gelen cenebilerden seyahatlerine Hariciye vekâleti tarafından lüzum gösterilecek olanlar,

10) Yevmî vazifeleri dolayısıyla banliyö güzergâhında oturan Devlet demiryolları memur ve müstahdemleri.

Tenzilâtlı ücretle seyahat etmek hakkını haiz olanlar

1) Devlet demiryolları işletme idaresi memur ve müstahdemleriyle harırah kanunu ahkâmına dahil olan aileleri efradı (senede iki defaya mahsus olmak üzere),

2) Beynelmilel mütekabiliyet şartile cenebi memleketler demiryolları memurlarından ve mütekabiliyet şartile civar hatlar memurlarından Devlet demiryolları şebekesi üzerinde seyahat edecek olanların aileleri,

3) Mektep talebesi, sporcular, bayramlarda on günü geçmemek üzere seyahat edecek olanlar,

4 - Umuma şamil olmak üzere tenzilâtlı tarife ile seyahatlerine ruhsat verilmesinde Devlet demiryolları idaresince varidat noktai nazarından lüzum ve fayda görülür.

